

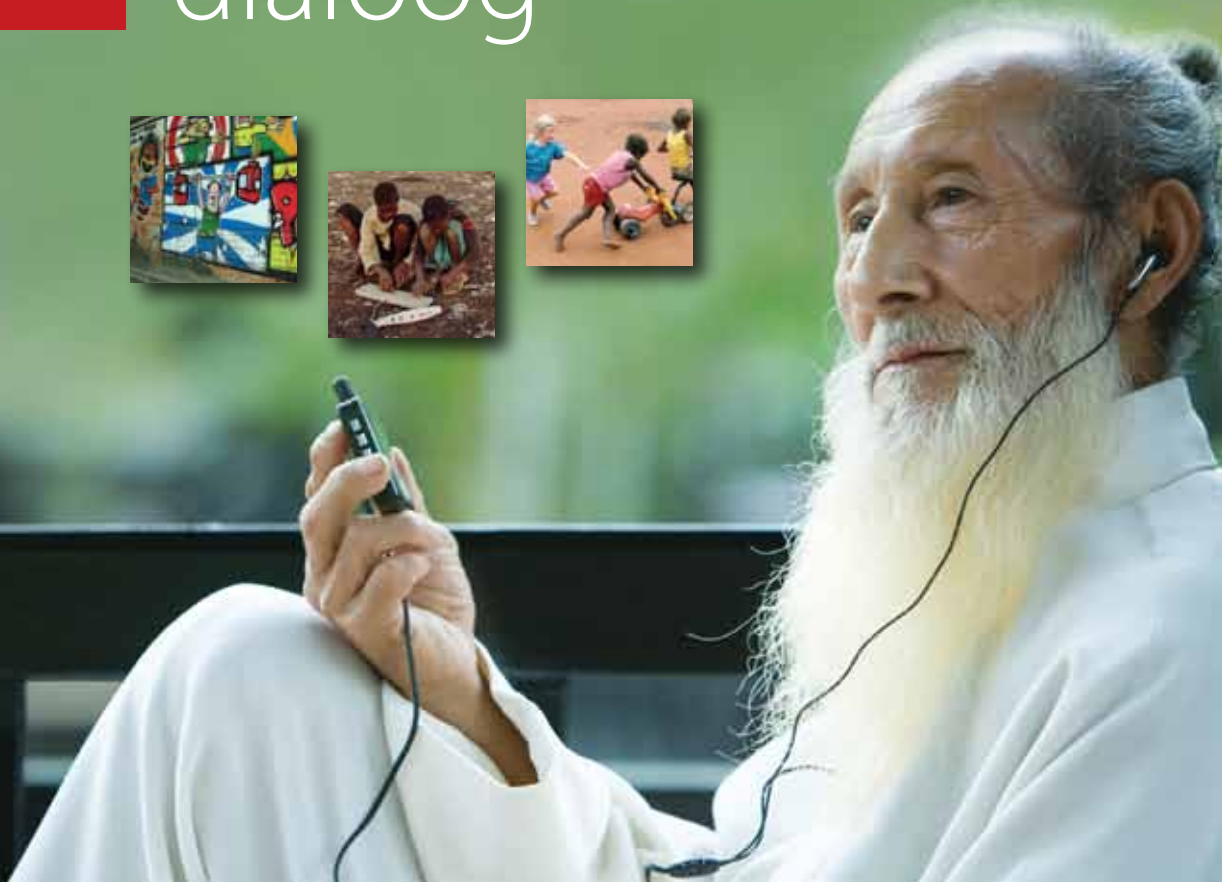
Organisatie
van de Verenigde Naties
voor Onderwijs,
Wetenschap en Cultuur

Samen-
vatting

Wereldrapport van UNESCO no. 2

Investeren in culturele diversiteit en interculturele dialogoog

Wereldrapport van
UNESCO no. 2

Investeren in culturele diversiteit en interculturele dialogo

Samen-
vatting

Inleiding	1
DEEL I – Culturele diversiteit: Wat staat er op het spel?	5
Hoofdstuk 1 – CULTURELE DIVERSITEIT	6
Culturele diversiteit in een globaliserende wereld	6
Nationale, religieuze, culturele en meervoudige identiteiten	7
Regionale en internationale initiatieven inzake culturele diversiteit	8
Hoofdstuk 2 – INTERCULTURELE DIALOOG	9
Culturele interacties	9
Culturele stereotypen en intolerantie	9
De uitdagingen van de dialoog in een multiculturele wereld	9
Zelfontwikkeling	10
DEEL II – De belangrijkste dragers van culturele diversiteit	11
Hoofdstuk 3 – TALEN	12
Taaldynamiek vandaag	12
Talen en identiteiten	13
De uitdagingen van taalevaluatie en taalvernieuwing	13
Meertaligheid, vertaling en de interculturele dialoog	14
Hoofdstuk 4 – ONDERWIJS	15
De relevantie van onderwijs methoden en de inhoud daarvan	15
Lerende samenlevingen en het recht op onderwijs	16
Participerend leren en interculturele bekwaamheden	17
Hoofdstuk 5 – COMMUNICATIE EN CULTURELE INHOUD	18
Globalisering en nieuwe mediatrends	18
Effecten van communicatie en culturele producten	19
Beleid dat culturele diversiteit bevordert	20
Hoofdstuk 6 – CREATIVITEIT EN DE MARKT	20
Artistieke creatie en creatieve economie	20
Handwerk en internationaal toerisme	21
Culturele diversiteit en de zakenwereld	22
DEEL III – Vernieuwen van internationale strategieën voor ontwikkeling en vrede	23
Hoofdstuk 7 – CULTURELE DIVERSITEIT: EEN SLEUTELDIMENSIE VAN DUURZAME ONTWIKKELING	24
De culturele benadering van ontwikkeling	24
Visies op armoede en het uitbannen van armoede	25
Culturele diversiteit en duurzaamheid van het milieu	26
Hoofdstuk 8 – CULTURELE DIVERSITEIT, MENSENRECHTEN EN DEMOCRATISCH BESTUUR	27
Culturele diversiteit en universeel erkende mensenrechten	28
Culturele diversiteit: een parameter van sociale cohesie	28
De uitdaging van culturele diversiteit voor democratisch bestuur	29
Conclusie	
Aanbevelingen	31

INLEIDING

Er is misschien nog nooit zoveel gesproken over culturele diversiteit als aan het begin van de 21e eeuw. Toch variëren en wisselen de betekenissen die aan deze verzamelnaam gegeven worden. Sommigen zien culturele diversiteit als iets dat op zichzelf positief is, voor zover zij verwijst naar het delen van rijkdommen die iedere cultuur van de wereld in zich heeft en dus naar de banden die ons verenigen in het proces van uitwisseling en dialoog. Voor anderen zijn culturele verschillen er de oorzaak van dat wij het zicht verliezen op ons gemeenschappelijk mens-zijn en daarom de bron zijn van talrijke conflicten. De tweede diagnose is vandaag de dag plausibeler omdat globalisering de punten van interactie en frictie tussen culturen heeft vermeerderd, waardoor identiteitsgerelateerde spanningen – die zich uiten in gevoelens van ergernis, het zich terugtrekken en nieuwe aanspraken, in het bijzonder van religieuze aard, potentiële bronnen van conflicten worden. De belangrijkste uitdaging is daarom een samenhangende visie te ontwikkelen van wat culturele diversiteit is en daarmee duidelijk te maken onder welke voorwaarden culturele diversiteit, verre van een bedreiging te vormen, juist heilzaam kan worden voor de activiteiten van de internationale gemeenschap. Dit is het hoofddoel van dit rapport.

Een UNESCO-wereldrapport

Geheel in lijn met de overtuiging van UNESCO omtrent de intrinsieke waarde en noodzaak van een 'vruchtbare diversiteit van culturen van de wereld', zoals in haar Statuut (1945) is opgenomen, zijn de doelstellingen van het Wereldrapport over culturele diversiteit de volgende:

- het analyseren van culturele diversiteit in al haar aspecten door de complexiteit van alle werkzame processen aan te tonen, waarbij tegelijkertijd een rode draad wordt vastgesteld in de veelheid aan mogelijke interpretaties;
- het belang van culturele diversiteit te laten zien op diverse gebieden (taal, onderwijs, communicatie en creativiteit), die, naast hun eigen functies, als essentieel kunnen worden gezien voor het behoud en bevorderen van culturele diversiteit; en
- beleidsmakers en de diverse belanghebbenden ervan te overtuigen dat het belangrijk is te investeren in culturele diversiteit als essentieel onderdeel van de interculturele dialoog, omdat deze onze benadering van duurzame ontwikkeling kan herzien, de daadwerkelijke uitvoering van universeel erkende mensenrechten kan garanderen en de sociale cohesie en een democratisch bestuur kan versterken.

○ Een monnik gekleed in traditioneel kostuum, Osaka, Japan

○ De voorkant van een winkeltje in Naivasha, Kenia

Het Wereldrapport heeft als doel aandacht te schenken aan de nieuwe perspectieven die ontstaan door na te denken over de uitdagingen van culturele diversiteit en daarmee nieuwe wegen te bewandelen om de transformaties die plaatsvinden te begeleiden en richting te geven. Het Wereldrapport zoekt dus geen kant-en-klare oplossingen voor de problemen die beleidsmakers kunnen tegenkomen, maar stelt zich eerder ten doel de complexiteit te benadrukken van deze problemen, die niet door politieke wil alleen kunnen worden opgelost maar veelal een beter begrip vergen van de onderliggende fenomenen evenals een grotere internationale samenwerking, met name door uitwisseling van good practices en het aannemen van gemeenschappelijke richtlijnen.

Het Wereldrapport beweert niet een wereldwijde inventarisatie van culturele diversiteit te bieden, gemaakt op basis van beschikbare indicatoren naar het model van het UNESCO's Education for All (EFA) Global Monitoring Report. Ook al omvat het Rapport een statistische bijlage, bestaande uit 19 tabellen die de verschillende culturele domeinen beslaan, evenals een hoofdstuk dat gewijd is aan methodologische beschouwingen, uitgewerkt in nauwe samenwerking met het UNESCO Instituut voor Statistiek (UIS) in Montreal, de ontwikkeling van indicatoren op het gebied van culturele diversiteit staat nog maar in de kinderschoenen. Om een dergelijke inventarisatie te maken zou het nodig zijn geweest om, met goedkeuring van de Lidstaten van UNESCO, een echt wereldwijd onderzoek uit te voeren naar culturele diversiteit – een taak die veel grotere middelen zou vereisen dan voor dit Rapport ter beschikking zijn gesteld, maar die op een dag zou kunnen worden opgepakt door een mondiale informatiedienst voor culturele diversiteit, wiens oprichting door dit Rapport wordt aanbevolen.

UNESCO hoopt op deze wijze een rol te spelen in de recente vernieuwing in het denken over culturele diversiteit, in overeenstemming met haar werk in de jaren 1950 en met de conclusies van 'Onze Creatieve Diversiteit', het rapport van de Wereldcommissie voor Cultuur en Ontwikkeling (1996). In de tekst getiteld Ras en Geschiedenis, in 1952 voor UNESCO geschreven, heeft de Franse antropoloog Claude Lévi-Strauss de stelling verdedigd dat de bescherming van culturele diversiteit niet beperkt dient te worden tot het behouden van de status quo: het is "de diversiteit zelf die gered dient te worden, niet de uiterlijke en zichtbare vorm die elke periode aan diversiteit heeft gegeven". Bescherming van culturele diversiteit betekende aldus ervoor te

zorgen dat diversiteit altijd bleef bestaan en niet dat een bepaalde staat van diversiteit tot in het oneindige in stand werd gehouden. Dit vooronderstelde een zeker vermogen tot acceptatie en het ondergaan van culturele veranderingen, zonder dit echter te beschouwen als een onafwendbare speling van het lot. Het Rapport van de Wereldcommissie voor Cultuur en Ontwikkeling heeft in dezelfde geest gesteld dat culturele diversiteit niet slechts een goed is dat beschermd dient te worden maar ook een rijkdom, waard om te bevorderen, met vooral aandacht voor de voordelen die zij kan schenken op terreinen die relatief ver af staan van cultuur in de strikte zin van het woord. Dit Rapport tracht voort te bouwen op de hoofdconclusies van het eerdere rapport.

De afgelopen jaren zijn de argumenten die UNESCO ontwikkeld heeft in haar denken over culturele diversiteit overgenomen door een groot aantal programma's en organisaties binnen de Verenigde Naties en Bretton Woods-instellingen. De Wereldbank, bijvoorbeeld, heeft verschillende malen het voorbeeld van UNESCO gevolgd in het kader van het Wereld Decennium voor Culturele Ontwikkeling (1988-1997) in haar onderzoek naar het verband tussen cultuur en ontwikkeling. Het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP) en het Milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP) hebben eveneens belangrijke rapporten gepubliceerd. Vervolgens heeft het Rapport van de High Level Group voor de Alliance of Civilizations een

- 📍 Een billboard met een advertentie voor een mobiele telefoon provider
- 📍 Een Berberfestival in de Sahara woestijn in Zuid-Marokko
- 📍 Een wevende Zápara vrouw. Ecuador of Peru
- 📍 Man van de Stille Zuidzee eilanden

ongekend belang gehecht aan initiatieven die de dialoog tussen volkeren, culturen en beschavingen bevorderen. Het huidige Rapport is ook bedoeld om bij te dragen aan het nadenken over en het bestuderen van programma's en partnerinstellingen van UNESCO, vooral met betrekking tot ontwikkeling.

Wat is culturele diversiteit?

Culturele diversiteit is boven alles een feit: er is een breed scala aan verschillende culturen, die gemakkelijk onderscheiden kunnen worden op basis van etnografische observatie, ook al blijken de contouren die een bepaalde cultuur afbakenen moeilijker vast te stellen te zijn dan op het eerste gezicht lijkt. Bovendien is het besef van deze diversiteit betrekkelijk gemeenplaats geworden, bevordert door de globalisering van uitwisselingen en de grotere openheid van samenlevingen ten aanzien van elkaar. Ook al is dit grotere besef geenszins een garantie voor het behoud van culturele diversiteit, heeft het wel bijgedragen om haar zichtbaarder te maken.

Culturele diversiteit is bovendien een belangrijke maatschappelijke aangelegenheid geworden in verband met de groeiende diversiteit aan sociale codes binnen en tussen samenlevingen. Geconfronteerd met deze diversiteit aan sociale codes en zienswijzen, weten staten soms niet hoe daarmee om te gaan, vaak in urgente situaties, of hoe rekening te houden met culturele diversiteit in het algemeen belang. Om bij te dragen aan het bedenken van gerichte antwoorden op deze situatie, tracht dit rapport een nieuw raamwerk te bieden voor een beter begrip van de uitdagingen van culturele diversiteit. Daarom zal het nodig zijn om, los van het feit van het bestaan van diversiteit zelf, de theoretische en politieke moeilijkheden vast te stellen die dit onvermijdelijk met zich mee brengt.

Een eerste moeilijkheid heeft te maken met de specifieke culturele aard van deze vorm van diversiteit. Veel samenlevingen nemen hun toevlucht tot vervangende begrippen, met name etnische of linguïstische karakteriserings, om uitdrukking te geven aan hun culturele heterogeniteit. De eerste uitdaging zal daarom zijn de verschillende soorten beleid te bestuderen die gevoerd worden zonder ons onderwerp uit het oog te verliezen, namelijk culturele diversiteit, en niet de vervangende begrippen waar zij soms tot wordt gereduceerd. Eén oplossing zou zijn de breedst mogelijke definitie van cultuur te hanteren, in de geest van de consensus die is vorm gegeven in de Mexico City Declaration on Cultural Politics van UNESCO, 1982 – "het geheel aan onderscheidende spirituele,

Culturele diversiteit is niet slechts een goed dat behoed dient te worden maar ook een rijkdom, waard om te bevorderen... waaronder terreinen die ver af staan van cultuur in de strikte zin van het woord

Wat nodig is, is een nieuwe benadering van culturele diversiteit die rekening houdt met het dynamische karakter ervan en de uitdagingen van identiteit geassocieerd met culturele verandering

➤ *Een billboard in de hoofdstraat van Suva, Fiji*

materiële, intellectuele en emotionele kenmerken die een samenleving of sociale groep karakteriseren en die niet alleen kunsten en letteren omvatten, maar ook levenswijzen, fundamentele rechten van de mens, waardesystemen, tradities en geloven – die de verdienste heeft niet een te beperkende definitie van cultuur te gebruiken noch te focussen op een bepaald aspect (bijvoorbeeld religie) om een cultuur te definiëren.

Een andere moeilijkheid betreft het vaststellen van de componenten van culturele diversiteit. In dit verband, hebben de termen 'cultuur', 'beschaving' en 'volkeren' verschillende gevoelswaarden, afhankelijk van de context, bijvoorbeeld wetenschappelijk of politiek. Waar het begrip 'culturen' doet denken aan entiteiten die vaak gedefinieerd worden in relatie tot elkaar, refereert de term 'beschaving' aan culturen die overtuigd van het universele karakter van hun waarden of wereldopvattingen, een expansionistische houding kunnen vertonen ten aanzien van hen die deze niet (of nog niet) delen. Het is daarom een zeer reële uitdaging de verschillende beschavingscentra ervan te overtuigen in vrede te co-existeren. In de opvatting van UNESCO – en dat is een opvatting die heel ver af staat van de ideologische interpretaties die een 'clash of civilizations' voorspellen – verwijst het begrip 'beschaving' naar werk in uitvoering, dat leidt tot de verzoening van de verschillende wereldculturen op basis van gelijkwaardigheid, in een voortschrijdend universeel project.

Een derde moeilijkheid betreft de relatie van culturen tot verandering. Er zijn namelijk bijna zeven decennia van de 20e eeuw nodig geweest alvorens een begin werd

gemaakt culturen te zien als veranderende entiteiten. Voorheen werden zij verondersteld onveranderlijk te blijven, waarbij hun inhoud van generatie op generatie werd 'overgedragen' via verschillende kanalen, zoals onderwijs of inwijdingspraktijken van verschillende aard. Vandaag de dag, wordt cultuur meer en meer begrepen als een proces waarin samenlevingen evolueren langs paden die hen eigen zijn. Het concept 'verschil' geeft deze bijzondere dynamiek correct weer, waardoor een cultuur verandert en toch dezelfde blijft. Het is dus nodig beleid te definiëren dat een positief accent legt op deze "culturele verschillen" zodat groepen en individuen die met elkaar in contact komen, in plaats van zich te verschansen in gesloten identiteiten, in dit 'verschil' een aansporing zien te blijven evolueren en te veranderen.

Deze overwegingen pleiten ten gunste van een nieuwe benadering van culturele diversiteit – een benadering die meer recht doet aan haar dynamische karakter en aan de uitdagingen die verbonden zijn aan identiteit en aan de niet aflatende culturele verandering. Dit brengt noodzakelijkerwijs grote veranderingen met zich mee voor de rol van UNESCO in dit verband. Want waar de organisatie zich lange tijd bekommerd heeft om behoud en bescherming van cultuurmonumenten, gebruiken en uitdrukkingen die dreigen te verdwijnen, moet zij nu ook leren culturele veranderingen te begeleiden om personen en groepen te helpen diversiteit effectiever te beheren. Dit is uiteindelijk de grote uitdaging: diversiteit beheren.

➤ *Vrouwen die een traditionele dans in Shanghai, China, oefenen*

➤ *Een man speelt op een trompet in de oude Franse wijk van New Orleans, USA*

DEEL I –

CULTURELE DIVERSITEIT: WAT STAAT ER OP HET SPEL?

Binnen de context van de globalisering en de toenemende migratie en urbanisatie, krijgt de daarmee samenhangende uitdaging de culturele identiteit te behouden en de interculturele dialoog te bevorderen een nieuw gewicht en urgentie. Het Wereldrapport begint met het bestuderen van de steeds snellere processen van globalisering en de impact daarvan op de verschillende aspecten van culturele diversiteit, waarbij de manier waarop sterke homogeniserende krachten een tegenwicht vormen voor aanhoudende diversifiërende tendensen, benadrukt wordt. Het Rapport analyseert vervolgens de essentiële rol van de interculturele dialoog om bruggen te slaan tussen culturele verschillen, waarbij de diversiteit van culturele uitingen via processen van wederzijdse interactie, steun en zelfontwikkeling gevoed wordt.

Hoofdstuk 1 – Culturele Diversiteit

Culturele diversiteit in een globaliserende wereld

Hoewel culturele erosie een wereldwijd toenemende bezorgdheid teweegbrengt, gezien de waargenomen impact van westerse modellen die door de technologie worden overgebracht, wordt de associatie van globalisering met standaardisering en culturele homogenisering vaak overdreven. Handel en culturele overdracht brengen stevast aanpassingsprocessen met zich mee en vinden meestal niet eenzijdig plaats in een toenemende complexe en interactieve internationale omgeving. Bovendien gaan culturele wortels diep en liggen in veel gevallen buiten het bereik van externe invloeden. In die zin kan globalisering het beste gezien worden als een multidimensionaal proces dat in vele richtingen werkt langs lijnen die continu veranderen, waarbij versnelde en groeiende stromen van nagenoeg alles wat bestaat – kapitaal, goederen, informatie, ideeën, geloven, mensen – betrokken zijn.

In het algemeen, leidt globalisering van internationale uitwisselingen tot de integratie van een groot aantal multiculturele uitwisselingen in bijna alle nationale verbanden, die parallel loopt met een groeiende tendens naar diverse culturele verbintenissen en een “complexificatie” van culturele identiteiten. Dit betekent echter niet dat de negatieve effecten van globaliserende krachten op de diversiteit van culturele gebruiken genegeerd dienen te worden.

Een van de belangrijkste effecten van globalisering is de verzwakking van het verband tussen een cultureel fenomeen en de geografische locatie daarvan, door gebeurtenissen, invloeden en ervaringen die ver weg plaatsvinden, naar onze naaste omgeving te verplaatsen. Deze verzwakking kan in sommige gevallen ervaren worden als een kans en in andere gevallen als een verlies aan zekerheid en identiteit. Een ander effect van de globalisering is de toename van internationale migratie die in sommige gevallen leidt tot nieuwe culturele uitdrukkingsvormen die aantonen dat diversiteit zich onophoudelijk vernieuwt. De groei van het aantal internationale toeristen is een ander fenomeen dat mogelijk een belangrijke invloed kan hebben op culturele diversiteit. Hoewel toerisme tot op zekere hoogte zelfvoorzienend is en de gevolgen ervan twee kanten hebben voor de lokale bevolking, lijken de consequenties ervan, in de zin van een grotere kennis en een dieper begrip van andere culturele omgevingen en gebruiken, duidelijk positief te zijn.

Onze toenemende interculturele contacten doen ook nieuwe vormen van culturele diversiteit en taalgebruik ontstaan, vooral door de vooruitgang in de digitale technologie. In plaats van te trachten diversiteit in al haar vormen te behouden, zou het accent meer moeten liggen op het ontwikkelen van nieuwe strategieën die aandacht schenken aan dergelijke veranderingen, waardoor kwetsbare bevolkingsgroepen in staat worden gesteld effectiever met culturele veranderingen om te gaan. Iedere levende traditie kan zichzelf steeds opnieuw uitvinden. Culturele diversiteit, net als culturele identiteit, gaat over innovatie, creativiteit en ontvankelijkheid voor nieuwe invloeden.

🕒 *Wevers op het Taquile eiland, Titicaca meer, Peru*

🗣️ *Meerstemmig gezang van de Aka Pygmeeën van Centraal-Afrika*

👥 *Groep toeristen voor de Sfinx van Gizeh in Egypte*

Nationale, religieuze, culturele en meervoudige identiteiten

De kwestie van identiteiten – nationaal, cultureel, religieus, etnisch, taalkundig, op grond van geslacht, of van consumptiepatronen, etc. – is van hernieuwd belang voor individuen en groepen die globalisering en culturele verandering zien als een bedreiging voor hun overtuigingen en manier van leven. De groeiende spanningen met betrekking tot het begrip identiteit, die vaak het resultaat zijn van het culturaliseren van politieke eisen, zijn in tegenspraak met een meer algemene tendens naar de opkomst van dynamische en veelzijdige identiteiten. Politiek activisme dat vaak samengaat met religieuze identiteit kan een krachtig kenmerk vormen van culturele identiteit en cultureel verschil. Het risico bestaat dat religieuze overtuigingen als instrument dienen voor politieke en andere bedoelingen en de oorzaak zijn van scherpe tegenstellingen en interreligieuze conflicten in democratische samenlevingen.

Er is een bepaalde tendens geweest om culturele diversiteit gelijk te stellen aan diversiteit van nationale culturen. Toch is nationale identiteit in zekere mate een constructie, die gebaseerd is op een verleden dat soms herschreven is en dat een houvast vormt voor ons gevoel gemeenschappelijke waarden te delen. Culturele identiteit is een vloeiender zelfevoluerend proces, dat niet zozeer in termen van een erfenis van het verleden gezien moet worden maar eerder als een project van de toekomst. In een globaliserende wereld putten culturele identiteiten vaak uit velerlei bronnen; de toenemende

vormbaarheid van culturele identiteiten geeft de groeiende complexiteit weer van de wereldwijde stromen van mensen, goederen en informatie.

Binnen een multiculturele context zullen sommige mensen ervoor kiezen een bijzondere vorm van identiteit aan te nemen, anderen kiezen voor dualiteit, weer anderen creëren voor zichzelf een mengvorm. Vele moderne schrijvers voelen zich aangetrokken door het thema van immigranten die geconfronteerd worden met een nieuwe culturele omgeving en voor de uitdaging staan om een nieuwe culturele identiteit te scheppen. De vervalping van grenzen in de context van de globalisering is gunstig geweest voor de opkomst van een nomadengeest, die gezien kan worden als de nieuwe horizon van modern cultureel experimenteren.

📍 Oudere Aboriginal gebruikt mobiele telefoon, Centraal Australië

- 📍 De Hudhud gezangen van de Ifuago gemeenschap op de Filippijnen
- 📍 Een oudere vrouw in Surgut, Rusland

Er is een algemene tendens naar dynamische en veelzijdige identiteiten in de context van de globalisering die het opkomen van een nomadengeest bevordert

↻ Een bedelaar voor een straatadvertentie in Athene, Griekenland

Regionale en internationale initiatieven inzake culturele diversiteit

In een wereld die meer en meer gekenmerkt wordt door een vermenging van culturen, worden inspanningen die gericht zijn op het beschermen van uitingen van culturele diversiteit van bijzonder belang voor zowel nationale overheden als voor de internationale gemeenschap. In zulke gevarieerde domeinen als materieel erfgoed, immaterieel erfgoed, culturele expressies, culturele uitwisselingen en onrechtmatige handel in culturele goederen, hebben de akkoorden en normatieve activiteiten op regionaal en internationaal niveau als doel gehad sommige kernelementen van culturele diversiteit en kenmerken van culturele identiteit te beschermen. UNESCO heeft, in overeenstemming met haar mandaat binnen de VN, een leidende rol gespeeld in de formulering, promotie en implementatie van veel van deze normatieve en andere instrumenten.

Het proces dat heeft geleid van het Verdrag van Den Haag van 1954 voor de Bescherming van Cultureel Bezit in het geval van Gewapend Conflict tot aan de Conventie van 1970 over middelen tot verhinderen en voorkomen van illegale import, export en transport van eigendom van cultureel bezit en de Conventie van 1972 inzake de bescherming van cultureel en natuurlijk erfgoed van de wereld, het Verdrag van 2001

Cultuur refereert zowel aan de creatieve identiteit die belichaamd wordt in bijzondere 'culturen' als aan de creatieve impuls die de bron is van die diversiteit van 'culturen'

tot bescherming van cultureel erfgoed onder water en ten slotte de Conventie van 2003 ter bescherming van het Immaterieel Erfgoed weerspiegelt een progressieve uitbreiding van het concept cultureel erfgoed, dat in toenemende mate niet alleen de materiële uitdrukkingen van de diverse culturen van de wereld aanduidt maar ook hun immateriële uitingen, waaronder mondelinge tradities, podiumkunsten en traditionele knowhow. Tegelijkertijd wordt het accent niet meer gelegd op een impliciete indeling van werelderfgoedplaatsen (geacht 'van uitzonderlijke universele waarde' te zijn) maar op een indeling die gericht is op het tot zijn recht laten komen van de voorbeelden van immaterieel erfgoed dat aan hun bewaarders een gevoel van identiteit en continuïteit schenkt. Toch weerspiegelt deze ontwikkeling een tweeledige beweging: zij leidt enerzijds tot de erkenning van een "gemeenschappelijk erfgoed" dat de internationale gemeenschap verplicht is te beschermen als uitdrukking van een gemeenschappelijk menselijk erfgoed en anderzijds tot de erkenning van de eigenheid van culturen die, hoewel fluctuerend en tijdelijk van aard, eveneens gewaardeerd en erkend dient te worden.

Een nieuw tijdperk is begonnen met de uitdieping van het begrip culturele diversiteit, bij het aannemen in 2001 van de Universele Verklaring betreffende Culturele Identiteit, aangevuld in 2005 door de Conventie over de Bescherming en Promotie van Culturele Expressies. De conventie van 2005, die handelt over de uitwisselingen tussen de culturen die ons universele erfgoed vormen, richt zich op het behoud van de eigenheid van culturen waarbij hun ontwikkeling op wereldschaal wordt bevorderd door uitwisseling en handel.

Cultuur heeft inderdaad twee betekenissen die van elkaar verschillen maar toch geheel complementair zijn. Allereerst is cultuur de creatieve diversiteit die belichaamd wordt door bijzondere 'culturen' met hun unieke tradities en hun materiële en immateriële expressies. Ten tweede refereert cultuur (in enkelvoud) aan de creatieve impuls die de bron is van die diversiteit van 'culturen'. Deze twee betekenissen – de een die refereert aan de cultuur zelf, de andere overstijgt die – zijn ondeelbaar en vormen de sleutel tot een vruchtbare interactie tussen alle volkeren in de context van globalisering.

↻ Rij Afrikaanse immigranten in de haven van Lampedusa voordat ze naar Sicilië, Italië worden overgebracht

In een wereld die gekenmerkt wordt door culturele diversiteit is het nodig nieuwe benaderingen te ontwikkelen van de interculturele dialoog die verder gaan dan de beperkingen van het paradigma van de "dialoog tussen beschavingen". De eerste vereisten daarvoor zijn onder meer het rekening houden met de manieren waarop culturen zich tot elkaar verhouden, kennis van culturele overeenkomsten en gedeelde doelen en een inventarisatie van de op te lossen problemen om culturele verschillen te overbruggen.

Culturele interacties

Culturen zijn geen in zichzelf opgesloten of statische entiteiten. Een van de fundamentele obstakels voor een interculturele dialoog is onze gewoonte culturen op te vatten als onveranderlijk, alsof zij door breuklijnen gescheiden zijn. Een van de fundamentele bezwaren tegen de stelling van een "clash of civilizations" die door Samuel Huntington is verdedigd, is dat deze uitgaat van enkelvoudige en niet van veelvoudige verbintenissen tussen menselijke gemeenschappen en dat zij geen rekening houdt met de culturele onderlinge afhankelijkheid en interactie. Door de verschillen tussen culturen te beschrijven als breuklijnen, negeert men de porositeit van culturele grenzen en het creatieve vermogen van individuen binnen deze grenzen. Culturen staan, net als mensen, in relatie tot elkaar.

De vermenging van culturen door de geschiedenis heen heeft zich vertaald in diverse culturele vormen en gebruiken, van zaken die ontleend zijn aan een andere cultuur en culturele uitwisselingen (de Zijderoute) tot het opleggen van culturele waarden via oorlog, verovering en kolonialisme. Toch vinden zelfs onder de extreme omstandigheden van slavernij uitwisselingen plaats onder invloed van bepaalde ongemerkte processen van omgekeerde acculturatie in de dominante cultuur. Erkenning van de universaliteit van mensenrechten heeft het heden ten dage mogelijk gemaakt – tenminste in theorie – te denken in termen van authentieke uitwisselingen op basis van gelijkheid tussen alle culturen van de wereld.

Globaliseringsprocessen geven aanleiding tot meer systematische culturele ontmoetingen, ontleningen en culturele uitwisselingen. Deze nieuwe transculturele verbanden maken in belangrijke mate de interculturele dialoog mogelijk. Bezinning op onze culturele categorieën en erkenning van de talrijke bronnen van onze identiteiten, helpt ons 'verschillen' te vergeten om voorrang te geven aan ons gemeenschappelijk vermogen tot evolueren door wederzijdse interactie. Bewustwording van de geschiedenis en het begrijpen van culturele codes zijn cruciaal om culturele stereotypen te overwinnen op het pad naar de culturele dialoog.

Culturele stereotypen en intolerantie

Culturele stereotypen die dienen om een groep van 'de vreemde ander' te onderscheiden, dragen het risico in zich dat de dialoog struikelt over verschil en dat dit verschil intolerantie doet ontstaan. Culturen die bij verschillende beschavingstradities horen, zijn bijzonder vatbaar voor wederzijdse stereotypen.

Interculturele spanningen zijn vaak verbonden aan geheugenconflicten, tegengestelde interpretaties van voorbije gebeurtenissen en aan waardeconflicten – vooral religieuze waarden. Daar waar de wil tot macht en dominantie het niet heeft uitgesloten, blijft de dialoog de sleutel vormen tot het beëindigen van deze diepgewortelde antagonismen en tot het neutraliseren van de vaak gewelddadige politieke uitingen daarvan. De culturele uitdaging waar iedere multiculturele samenleving mee geconfronteerd wordt, is de erkenning, de bescherming en het respect voor culturele bijzonderheden met elkaar te verenigen door de universeel gedeelde waarden, voortkomend uit de wisselwerking van deze culturele eigenheid, te bevestigen en te bevorderen. Zo kan de spanning tussen de verschillende identiteiten de drijvende kracht worden van een vernieuwing van de nationale eenheid, gebaseerd op een nieuw begrip van de sociale cohesie die de diversiteit van haar culturele componenten integreert.

De uitdagingen van de dialoog in een multiculturele wereld

De interculturele dialoog hangt in hoge mate af van interculturele competenties, dat wil zeggen van dat complexe geheel van bekwaamheden, die nodig zijn voor de juiste wisselwerking met hen die anders zijn dan wijzelf. Deze bekwaamheden zijn in wezen communicatief van aard, maar zij houden ook in dat men in staat is zijn zienswijzen en ideeën over de wereld te herzien, want het zijn niet zozeer culturen als wel mensen – individuen en groepen, met hun complexiteit en vele loyaliteiten – die bij het proces van de dialoog betrokken zijn.

🕒 *De Mostar brug werd herbouwd na de oorlog in Bosnië*

🕒 *Een karavaan kamelen in Mingsha Shan in Dunhuang, China*

🕒 *De Samba de Roda de Recôncavo de Bahia, Brazilië*

🕒 *Moslims biddend in Jakarta, Indonesië*

De interculturele dialoog vereist zelfontwikkeling van alle deelnemers door capaciteitsvorming en projecten die interacties bevorderen, zonder verlies van persoonlijke of collectieve identiteit

Meer dan onze kennis van anderen, is het vooral ons vermogen tot luisteren, onze cognitieve flexibiliteit, empathie, nederigheid en gastvrijheid die het succes van de interculturele dialoog bepalen. Er zijn in die geest talrijke initiatieven genomen die als doel hebben de dialoog en empathie tussen jonge mensen uit verschillende culturen te bevorderen, van schoolprojecten tot onderwijs- en uitwisselingsprogramma's, waarbij culturele participerende, artistieke en sportieve activiteiten georganiseerd worden. Kunst en creativiteit getuigen vooral van de diepgang en vormbaarheid van interculturele relaties en de vormen van wederzijdse verrijking die zij bevorderen. Zij helpen ons ook de tendens zich op te sluiten in onze identiteit te bestrijden en bevorderen cultureel pluralisme. Ook kunnen multiculturele gebruiken en evenementen zoals 'global city' netwerken, carnivals en culturele festivals bijdragen tot het overstijgen van barrières met behulp van gemeenschappen en vermaak in de stad.

verenigen, waarbij we ons bezinnen op deze getuigenissen van ons gemeenschappelijk mens-zijn.

Zelfontwikkeling

De bevordering van de interculturele dialoog valt op belangrijke wijze samen met de aanpak van "meervoudige identiteiten". Dialoog dient niet gelijkgesteld te worden met een verlies van onszelf maar als iets dat afhankelijk is van onze kennis over onszelf en van ons vermogen om van referentiekader te veranderen. Het vereist zelfontwikkeling van alle deelnemers door capaciteitsvorming en projecten die interacties bevorderen, zonder verlies van de persoonlijke of collectieve identiteit. Dit betekent ook erkenning van de etnocentrische manier waarop dominante culturen vaak opereren om plaats te maken voor denksystemen die zowel 'exoterische' als 'esoterische' vormen van kennis erkennen. Het in kaart brengen van bevolkingsgroepen is hiervan een treffend voorbeeld, dit is heel succesvol geweest bij het helpen van inheemse populaties zichzelf te ontwikkelen en om internationaal hun rechten op voorvaderlijk land, hulpbronnen en op zelfbepaalde ontwikkeling te herkrijgen.

Een groot obstakel voor het ruimte geven aan nieuwe stemmen in de sfeer van de interculturele dialoog is de alomtegenwoordige onderwerping van vrouwen aan door mannen gedomineerde interpretaties van de culturele en religieuze traditie. In veel sociale verbanden hebben vrouwen een unieke rol te spelen in de bevordering van culturele diversiteit, omdat zij vaak de 'waardedragers' zijn in de overdracht van taal, ethische codes, waardesystemen, religies en gedragspatronen. Geslachtsdiscriminatie is meerdimensionaal en werkt verraderlijk in op raciale, sociale, economische en andere vormen van ongelijkheid.

De sleutel tot het succes van een interculturele en interreligieuze dialoog ligt in de erkenning van de gelijkwaardigheid van alle deelnemers. Dit vooronderstelt erkenning van – en respect voor – de diverse vormen van kennis en hun wijze van expressie, de gebruiken en tradities van de deelnemers en de inspanningen om een cultuurneutrale context te creëren voor een dialoog die bevolkingsgroepen in staat stelt zich vrij te kunnen uitdrukken. Dit geldt vooral voor de interreligieuze dialoog. De interreligieuze dialoog is een wezenlijke dimensie van de internationale verstandhouding en dus van het oplossen van conflicten. De interreligieuze dialoog gaat verder dan uitwisselingen tussen hoogwaardigheidsbekleders of personen met een representatieve rol en ze zou zich moeten richten op het bij elkaar brengen van verschillende gezichtspunten en uitwisselingen van allerlei aard, en zo trachten deze te integreren, onder andere via lokale en gemeenschapsnetwerken en nieuwe partners, de dialoog zou vooral inheemse bevolkingsgroepen, vrouwen en jongeren daarbij moeten betrekken.

➤ *Traditioneel meerstemmig gezang, dansen en rituelen uit de regio Shoploux, Bulgarije*

➤ *Een man in Niamey, Niger*

Uiteenlopende geheugens zijn door de eeuwen heen de bron van vele conflicten geweest. Hoewel de interculturele dialoog op zich niet voldoende is om alle conflicten op politiek, economisch en maatschappelijk gebied te kunnen oplossen, is één van de sleutels tot haar succes de oprichting van een gemeenschappelijke geheugendatabase waarin gemaakte fouten erkend worden en conflicterende geheugens openlijk onderwerp van debat zijn. Het opstellen van een gemeenschappelijk historisch verhaal, door de wonden te verbinden van een 'verleden dat niet voorbij gaat', kan cruciaal zijn voor conflictpreventie en postconflict strategieën. De 'Commissies van de Waarheid en van de Verzoening' van Zuid-Afrika en de nationale verzoeningsprocessen in Rwanda zijn recente voorbeelden van de politieke toepassing van een dergelijke helingstrategie. Het laten zien van 'gedenkplaatsen' – zoals Robben Island in Zuid-Afrika, de Mostar Brug in Bosnië en de Boeddha's van Bamyan in Afghanistan – bewijzen eveneens dat dat wat ons onderscheidt ons ook kan

DEEL II –

De Belangrijkste Dragers van Culturele Diversiteit

Hoewel bijna alle menselijke activiteiten invloed hebben op culturele diversiteit, wordt de toekomst hiervan meer en meer bepaald door talen, onderwijs, communicatie en culturele inhoud, evenals creativiteit en de markt. Deze vier domeinen worden besproken in de vier volgende hoofdstukken, waarvan het doel is de tendensen en factoren te identificeren die invloed hebben op de staat van de culturele diversiteit. Op deze manier kunnen de politieke agenda's worden aangepast, zodat zij rekening houden met de complexe realiteit van de wereld van vandaag.

↻ *Verhalenverteller die een menigte toespreekt op het Jemaa-el-Fna Plein in Marrakech, Marokko*

Hoofdstuk 3 – Talen

Talen zijn het medium van onze ervaringen, onze intellectuele en culturele omgeving, onze wijze van omgang met andere groepen, onze waardesystemen, sociale codes en zij geven het gevoel van erbij te horen, zowel collectief als persoonlijk. Vanuit het perspectief van culturele diversiteit, weerspiegelt taaldiversiteit de creatieve aanpassing van groepen mensen aan hun veranderende fysieke en sociale omgeving. In die zin zijn talen niet alleen een communicatiemiddel, maar vertegenwoordigen zij ook het geheel aan culturele expressies, de dragers van identiteit, waarden en levensbeschouwingen.

Taaldynamiek vandaag

Taalkundigen menen dat een groot percentage van de talen van de wereld waarschijnlijk in de loop van deze eeuw zal verdwijnen. De helft van de talen die momenteel bestaan – de schattingen zijn tussen de 6.000 en 8.000 – wordt gesproken door minder dan 10.000 mensen en iedere twee weken zou zo een taal verdwijnen. Waar de groei van voertalen (vooral Engels), geassocieerd met het globaliseringsproces, grote gevolgen heeft voor alle talen op de wereld, veranderen talen vooral als reactie op de ontelbare politieke, sociale, economische en culturele omstandigheden, en de effecten van de globalisering op taaldiversiteit zijn verre van eenvoudig en vaak

↻ *Verteller van epische verhalen, Kirgyzstan*

tegenstrijdig. In veel gevallen is de overgang van minderheidstalen niet naar het Engels maar naar andere rivaliserende talen en regionale dialecten, wat doet vermoeden dat het wijdverspreide gebruik van het Engels beperkt is tot specifieke doeleinden, zoals transacties en functionele communicatie. De globalisering heeft ook een meer pluriform en verbasterd gebruik van het Engels bevorderd, waaruit de zeer complexe manieren waarop taal, identiteit en relaties op elkaar inwerken blijken en hoe sprekers overgeërfde taalvormen aanpassen aan nieuwe culturele contexten en voor nieuwe doeleinden.

Vanwege migratie, koloniale expansie, verplaatsing van vluchtelingen of professionele mobiliteit, zijn grote taalgemeenschappen nu verspreid over de hele wereld. Aangezien er steeds meer verband is tussen taal en locatie, vertonen communicatiepatronen een zeer bonte schakering, gekenmerkt door een verandering in codes, veeltaligheid, verschillende receptieve en productieve bekwaamheden in verschillende talen of dialecten en worden ze gekenschetst door een mengeling van volledige, gedeeltelijke en gespecialiseerde taalvaardigheden. Zo ontwikkelen zich steeds uitbreidende netwerken, gebaseerd op mobiele telefoons, breedband internet en andere informatie- en communicatietechnologieën (ICT), nieuwe vormen van menselijk contact die van een ongekende schaal en flexibiliteit zijn en steden, naties en culturen omspannen. Zij scheppen op hun beurt weer nieuwe taalvormen en gebruiken, verbonden aan nieuwe culturele identiteiten die zich verbreden en bestaande grenzen tussen publieke en privé domeinen evenals sociale, culturele en educatieve dimensies herdefiniëren.

Talen en identiteiten

Ondanks de complexiteit van de hedendaagse wereld blijven de meeste talen plaatsgebonden en zijn ze in hoge mate specifiek voor een cultuur. Net als soorten, passen talen zich aan aan specifieke ecologische factoren en net als culturele kunstwerken hebben zij een geschiedenis. Talen hebben een belangrijke grensmarkerende functie tussen verschillende sociale groepen. Wanneer een taal verloren is gegaan, is het veel moeilijker haar terug te krijgen dan andere identiteitskenmerken. Dominante talen oefenen een aantrekkingskracht uit op sprekers van minderheidstalen. Vooral jonge mensen neigen ernaar hun identiteit te verbinden aan de hoofdtalen van communicatie. Door de generaties heen is dit weerspiegeld in het verlies van vele streektaalen en daarmee ook van de culturele diversiteit die zij belichaamden. Bovendien worden traditionele talen verbonden aan het daarbij behorende ecosysteem, zodat hun verlies van invloed is op de diversiteit van het milieu en de ecologische omstandigheden.

Vanuit dit perspectief is het van vitaal belang dat er maatregelen worden genomen om talen die lokaal belangrijk zijn te beschermen en te promoten, waarbij het leren van voertalen die toegang tot snelle communicatie en het uitwisselen van informatie bieden, echter wel gestimuleerd moet worden.

De uitdagingen van taalevaluatie en taalvernieuwing

Velen beschouwen de vitaliteit van een taal als een referentiepunt voor culturele diversiteit omdat bijna elk belangrijk aspect van de menselijke cultuur – van het classificeren van verwantschap tot religie – afhankelijk is van taal voor haar transmissie. Toch is taal niet hetzelfde als cultuur. Er zijn talrijke voorbeelden waarin dezelfde taal gesproken wordt door groepen die radicaal verschillen in hun culturele gebruiken en wereldbeschouwingen.

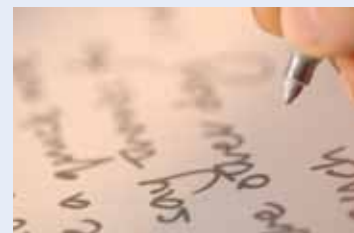
Traditionele benaderingen voor het documenteren en evalueren van veranderingen in taalgebruik hebben zich voornamelijk gericht op de taalwetenschap en hebben geneigd de sociaaleconomische relaties en politieke context te verwaarlozen. Het verlies van een taal is echter een verlate manifestatie van culturele erosie die een reeds vergevorderd proces van cultureel verval aangeeft. Specifieke sociaal-culturele, economische, politieke en historische omstandigheden die gelden voor een bepaalde taal, bepalen of een taal gezond is en wat de vooruitzichten zijn om haar nieuw leven in te

blazen in geval van erosie. Dit maakt een veralgemening en brede analyse erg moeilijk. Hoewel veel van de maatregelen voor het laten herleven en behoud van een taal tegenwoordig deze factoren erkennen en integreren, blijft het in de kern een politiek proces. Het actief behouden van een geërodeerde taal kan namelijk worden gezien als rivaliserend met de cultuur en de instrumentele waarde van de taal die haar heeft vervangen.

De factoren die talen bedreigen kunnen extern zijn (globalisering, politieke druk, economisch voordeel, etc.) of intern (een negatieve houding van een gemeenschap jegens de taal), maar zijn in de meeste gevallen een combinatie van die twee. Het prestige van de hoofdtaal en haar superioriteit in het openbare leven kunnen ertoe leiden dat een gemeenschap haar eigen taal onderwaardeert. De revitalisering van een taal hangt dus vooral af van het herwaarderen door een gemeenschap van haar culturele identiteit. Nieuwe ICT's kunnen een positieve invloed hebben op dit gebied en een nog groter succes boeken wanneer de media aan dit algemene streven deelnemen.

Het behouden van weinig gesproken talen is zowel in het belang van meerderheidsgroepen als van minderheidsgroepen. Ook al zijn de maatregelen die

Talen zijn niet alleen een communicatiemiddel, maar vertegenwoordigen ook het geheel aan culturele expressies, de dragers van identiteit, waarden en levensbeschouwingen

📍 Kraampje van een vertaler en schrijver op de markt in Hyderabad, India

Harry Potter boeken van J.K. Rowling in Italiaanse, Duitse, Spaanse, Catalaanse en Tsjechische vertalingen

genomen zijn om minderheidstalen te beschermen impliciet aanwezig in vele bestaande instrumenten, de kwestie van taalrechten blijft controversieel. De Uitvoerende Raad van UNESCO bespreekt momenteel de mogelijkheid van een nieuw normatief instrument dat op talen kan worden toegepast, evenals de vraag of een dergelijk instrument zich moet richten op de bescherming van taalrechten in het algemeen of op die van bepaalde kwetsbare groepen.

Meertaligheid, vertaling en de interculturele dialoog

Veeltaligheid (dat wil zeggen het vermogen om verschillende talen te spreken) vervult de tweeledige functie om de communicatie tussen individuen van verschillende culturen gemakkelijker te maken en bij te dragen aan het overleven van talen die met uitsterven bedreigd worden. Vertalingen dienen als noodzakelijke brug tussen de vele taalkloven die veeltaligheid niet kan dichten. Beide zijn noodzakelijke componenten van een pluralistische maatschappij.

Tegenwoordig wordt veeltaligheid in veel landen op scholen gepraktiseerd waar sociale cohesie een van de grootste prioriteiten is van publieke investeringen in nationale educatieve doeleinden. Een taalbeleid dat veeltaligheid ondersteunt en het leren van talen en van talen die met uitsterven bedreigd worden, zijn van essentieel belang om het voortbestaan van culturele diversiteit op lange termijn te waarborgen.

Grote onevenwichtigheden in vertaalstromen wereldwijd illustreren de mondiale ongelijkheid in de vertegenwoordiging van culturen, volkeren en talen.

Gegevens in de Index Translationum laten zien dat 55 procent van alle vertaalde boeken uit het Engels vertaald zijn, tegen 6,5% naar het Engels. De hiërarchie tussen meerderheidstalen en minderheidstalen bepaalt de vertaalstromen. Er zijn vrijwel geen vertalingen van en naar inheemse talen. Terwijl literaire vertalingen zijn afgenomen, nemen technische vertalingen – met het Engels als voornaamste brontaal – in de grote geïndustrialiseerde landen toe. Automatische vertaalsystemen, die ook in opkomst zijn, bedienen voor een groot deel de belangrijkste bron- en doeltalen. De grote rol van vertalingen in het promoten van culturele diversiteit levert dus een belangrijk argument op voor de ontwikkeling van een vertaalbeleid op wereldschaal.

In het algemeen beginnen taalbeleid en taalplanning nu pas rekening te houden met de sociale transformaties van de laatste decennia van de 20e eeuw. Om de levensvatbaarheid van talen in de wereld te waarborgen, dienen we manieren te vinden om zowel taaldiversiteit te behouden door talen te beschermen en nieuw leven in te blazen als ook veeltaligheid en vertalingen te promoten door nationaal beleid te ontwikkelen dat het gebruik van alle talen in de samenleving stimuleert. Deze twee doeleinden zijn met elkaar verweven omdat het bevorderen van veeltaligheid dat onderwijs in de moedertaal inhoudt, een middel vormt voor het behouden van met uitsterven bedreigde inheemse talen. Op internationaal niveau vertaalt zich dit in een tweeledige benadering: 1) om mondiale taaldiversiteit als vereiste voor culturele diversiteit te bewaren en 2) om veeltaligheid en het vertalen te promoten (met name bij de overheid, in het onderwijs, de media en cyberspace) voor de bevordering van de interculturele dialoog.

Een bord voor een school in Dar Es Salaam, Tanzania

Er is de behoefte taaldiversiteit als vereiste voor culturele diversiteit te bewaren en om veeltaligheid en vertalen te promoten voor de bevordering van de interculturele dialoog

In multiculturele samenlevingen die steeds complexer worden, moet onderwijs ons helpen de interculturele bekwaamheden te verwerven die ons in staat stellen samen te leven met – en niet ondanks – onze culturele verschillen

📍 Een openluchtschool in Zuid Omo, Ethiopië

📍 In de gang van een basisschool in Hanoi, Vietnam

Hoofdstuk 4 – Onderwijs

Onderwijs wordt gewoonlijk beschouwd als kennisoverdracht en de ontwikkeling van, vaak gestandaardiseerde, opvattingen over sociale vaardigheden en gedragsvaardigheden. Toch gaat onderwijs ook over overdracht van waarden – zowel binnen als tussen generaties en culturen. Beleid op educatief gebied heeft een sterke invloed op de bloei of het verval van culturele diversiteit en dient ernaar te streven onderwijs door en voor diversiteit te bevorderen. Dit waarborgt het recht op onderwijs door diversiteit van behoeften van leerlingen te erkennen – vooral die uit minderheids- inheemse en nomadengroepen – en door een bijbehorende diversiteit aan methoden en inhoud te integreren. In multiculturele samenlevingen die steeds complexer worden, moet onderwijs ons helpen de interculturele bekwaamheden te verwerven die ons in staat stellen samen te leven met – en niet ondanks – onze culturele verschillen. De vier principes van een kwalitatief onderwijs, zoals die gedefinieerd zijn in het rapport van de Wereldcommissie voor Onderwijs voor de 21e Eeuw – 'leren te zijn', 'leren te weten', 'leren te doen' en 'leren samen te leven' – kunnen alleen dan met succes worden toegepast als zij culturele diversiteit als basis hebben.

De relevantie van onderwijs methoden en de inhoud daarvan

Een leerplan dat bepaald wordt door gestandaardiseerde leerprocessen en inhoud – een uniforme benadering – kan niet voorzien in de behoeftes van alle leerlingen en ook geen antwoord bieden op hun levensomstandigheden. Dit wordt voor een groeiend aantal landen die alternatieve wegen proberen te vinden binnen onderwijssystemen, steeds duidelijker. Toch is de informatie over het soort onderwijs dat mensen wereldwijd krijgen en hoe die tussen (en soms binnen) landen onderling verschilt, nog steeds niet systematisch verzameld en geëvalueerd.

In naam van kwaliteitsonderwijs, dat zowel geschikt (dat wil zeggen cultureel geaccepteerd) als flexibel (dat wil zeggen aangepast aan evoluerende samenlevingen) moet zijn, dient leerplanontwikkeling gericht te zijn op het vergroten van educatieve relevantie door leerprocessen, educatieve inhoud, lerarenopleidingen en schoolmanagement aan te passen aan de omstandigheden van de leerlingen. Dit brengt de ontwikkeling van multiculturele en meertalige leerplannen met zich mee, gebaseerd op een veelvoud

aan standpunten en stemmen en geïnspireerd op de geschiedenis en culturen van alle groepen in de samenleving. Een dergelijke benadering, die openstaat voor de diversiteit van de leerlingen, zou ook in speciale maatregelen dienen te voorzien om kwetsbare en gemarginaliseerde groepen te bereiken en om de omstandigheden van school en onderwijs te verbeteren, speciaal voor meisjes. Het uiteindelijke doel ervan is bij te dragen aan zelfontwikkeling door het promoten van mensenrechten, het vergroten van burgerzin en begrip van democratie en het bevorderen van duurzame ontwikkeling. Voor het ontwikkelen van cultuurgevoelig onderwijs zijn niet alleen specialisten nodig op de onderwezen vakgebieden maar ook leraren die goed geïnformeerd zijn en die openstaan voor culturele verschillen. De wens om relevante onderrichtmethodes aan te moedigen voor het hele scala aan gegadigden van het onderwijssysteem heeft geleid tot een ongekende diversificatie van onderwijsmiddelen en methoden, met name in de privésector, soms in samenwerking met NGO's.

De voordelen van meertaligheidprogramma's, gebaseerd op de moedertaal, op alle niveaus van formeel en niet formeel onderwijs, kunnen geïllustreerd worden aan de hand van het basisonderwijs in een aantal ontwikkelingslanden. Tweetalige onderwijsprogramma's zijn belangrijk in de meeste leercontexten en kunnen van groot nut zijn bij de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs en het uitbreiden van

educatieve mogelijkheden voor gemarginaliseerde en slechtbediende groepen, met name de immigranten. Hoewel de meeste landen nog lang niet de doelstellingen van het onderricht in nationale, lokale/regionale en internationale talen die in hun officiële leerplannen staan, bereikt hebben (zoals blijkt uit een analyse van de tijd die wordt ingeruimd voor taalonderwijs), is dit een cruciale doelstelling voor zowel het behoud van taaldiversiteit als voor het intellectueel functioneren.

Lerende samenlevingen en het recht op onderwijs

De bevordering van het recht op onderwijs, zoals dit bevestigd wordt in de principes van Onderwijs voor Allen / Education for All (EFA) en de bescherming en versterking van culturele diversiteit, maken pluralisme tot een centrale educatieve vereiste die ingaat tegen de neiging van onderwijssystemen een bron van standaardisatie te worden. Het geen aandacht schenken aan minder verbreide vormen van leren (bijvoorbeeld inheemse kennis van het beheren van hulpbronnen), in combinatie met de druk van de arbeidsmarkt, kan het risico van verdere marginalisering vergroten van juist die bevolkingsgroepen waarvan onderwijs probeert de zelfontwikkeling te vergroten.

Ondanks een groeiende erkenning van het belang van kennisdiversiteit (waaronder lokale en inheemse kennis), is het geloof in waardevrije theorieën en conceptualiseringën zonder enig verband met de sociale kaders waarin deze ontstonden, nog steeds wijdverbreid.

Het geen aandacht schenken aan minder verbreide vormen van leren kan het risico van verdere marginalisering vergroten van juist die bevolkingsgroepen waarvan onderwijs probeert de zelfontwikkeling te vergroten

☞ *Een jong inheems meisje in een klaslokaal in Boven-Orinoco, Venezuela*

Voor zover de heersende onderwijs discussie wetenschap als universeel beschouwt, dreigt een simplificerende indeling in hokjes te ontstaan van 'traditionele' of andere vormen van kennis. Toch kunnen strategieën die erkenning van traditionele of zelfs stilzwijgende vormen van kennis promoten, wegen openen voor het behoud van kwetsbare samenlevingen, terwijl het veld van de reeds gevestigde kennis verbreed wordt.

De internationale gemeenschap ziet steeds beter in dat traditionele en pragmatische manieren van leren net zo efficiënt kunnen zijn als de Westerse didactische aanpak. Verhalenvertellers bijvoorbeeld dragen bij tot de vitaliteit van culturen gebaseerd op mondelinge overdracht, terwijl alfabetiseringsstrategieën soms een ongewenste devaluatie van die culturen met zich mee brengen. Informeel en inheems onderwijs kan, als een van de voordelen, bijdragen aan meer participerende vormen van leren, die niet zozeer analytisch zijn dan wel een adaptief vermogen hebben. Onderwijs heeft veel te winnen bij een dergelijke pluralistische benadering van leren, hetgeen ons eraan herinnert dat het recht op onderwijs hand in hand gaat met het recht voor ouders 'het soort onderwijs te kiezen dat aan hun kinderen moet worden gegeven' (Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens, artikel 26).

Participerend leren en interculturele bekwaamheden

In multiculturele samenlevingen heeft een van de grootste problemen op het gebied van levenslang onderwijs te maken met ons vermogen samen te leren leven. Multicultureel onderwijs dient dus aangevuld te worden door intercultureel onderwijs. Onderwijs in kunst- en menswetenschappen, multimedia-activiteiten, musea en reizen helpen een kritische geest te ontwikkelen die onontbeerlijk is om vooringenomenheid tegen te gaan, zich aan te passen aan een sociale omgeving die cultureel gevarieerd is en om een antwoord te hebben op de uitdagingen van de interculturele dialoog. Ervoor zorgen dat mensen openstaan voor culturele diversiteit is meer een zaak van benadering, methoden en houding dan van gelijkenschakeling van inhoud. Tolerantie is een vaardigheid die door oefenen wordt verworven.

De basisprincipes van UNESCO berusten op de overtuiging dat onderwijs een fundamentele rol speelt in de strijd tegen onwetendheid en wantrouwen, die aan de bron van menselijke conflicten liggen. Omdat vooroordelen onder andere voortvloeien uit wat men niet weet of wat men ten onrechte vooronderstelt, is het faciliteren van culturele openheid essentieel voor het stimuleren van de interculturele dialoog en voor het bestrijden van de fouten die voortkomen uit onwetendheid. Menswetenschappen en sociale

📍 Een leerling in een klas in de Ferdeusi school in Kabul, Afghanistan

wetenschappen moedigen studenten aan zich bewust te worden van hun eigen vooroordelen en hun aannames te herzien. Het opnemen van wereldreligies in leerplannen kan helpen het onbegrip weg te nemen dat problemen kan veroorzaken bij het samenleven. Kunst is een sterk en universeel werktuig bij het bevorderen van wederzijds begrip en vrede, en beoefening van kunst is een krachtige manier om met anderen relaties te onderhouden. Kunstonderwijs helpt wetenschappelijke en emotionele processen weer met de intuïtie te verbinden – een belangrijk middel voor het cultiveren van een houding die interculturele openheid bevordert. Het kan ook helpen ethnocentrisme, culturele vooringenomenheid, stereotypen, vooroordelen, discriminatie en racisme te bestrijden.

Het versterken van interculturele competenties dient dus niet beperkt te worden tot het klaslokaal maar uitgebreid te worden tot de 'universiteit van het leven'. Een alles omvattende benadering dient gestimuleerd te worden in zowel het klaslokaal als in de schoolomgeving in het algemeen, met name door ouders en lokale gemeenschappen erbij te betrekken.

↪ *Kranten uit vele landen te koop in Oxford, Engeland*

Hoofdstuk 5 – Communicatie en Culturele Inhoud

Terwijl de wereld geleidelijk verandert in 'één groot dorp', draagt het landschap dat gevormd wordt door pers, boeken, radio, televisie, bioscoop, internet en een breed scala aan digitale apparaten in belangrijke mate bij aan het vergroten van de zichtbaarheid van culturele diversiteit en aan het vormen van onze smaak, waarden en wereldvisies. Het is echter nuttig om de mate waarin deze expressies de realiteit, complexiteit en dynamiek van culturele diversiteit weergeven te onderzoeken, omdat, ook al faciliteren de nieuwe media ongetwijfeld de toegang tot culturele diversiteit, waardoor grotere kansen voor een interculturele dialoog en een diversificatie van stemmen ontstaan, de ongelijkheden die inherent zijn aan de digitale kloof de mogelijkheden voor een echte culturele uitwisseling blijven beperken. Bovendien kunnen het aantal en de gevarieerdheid aan keuzen evenals de culturele uitdagingen die zij belichamen, diverse vormen van cultureel isolationisme doen ontstaan.

Globalisering en nieuwe mediatrends

In 2006 genereerden de media en culturele industrieën meer dan 7 procent van het mondiale BBP en waren zij ongeveer US\$ 1.3 triljoen dollar waard, of bijna twee keer de opbrengst van het internationale toerisme dat jaar (geschat op US\$ 680 miljard). In de jaren 1990 heeft de culturele en creatieve economie in de OESO-landen een jaarlijks groeipercentage gekend dat twee keer dat bedroeg van de dienstensector en vier keer dat van

de industriële productie. De afgelopen jaren hebben een machtsconcentratie laten zien in de handen van een paar grote transnationale multimediabedrijven en een handvol mondiale mediaspelers. Wat betreft gedrukte en audiovisuele media wordt de exportmarkt gedomineerd door de OESO-landen. Met betrekking tot de geproduceerde inhoud valt dezelfde trend te zien in de radio, televisie en filmsectoren. In de filmindustrie is de algemene trend dat nationale producties worstelen om te concurreren met superproducties van grote filmconglomeraten (Bollywood en de nationaal gesteunde Franse filmindustrie vormen belangrijke uitzonderingen). Het overgrote deel van de ontwikkelingslanden zijn nog steeds niet in staat om hun creatieve vermogens te gebruiken voor de ontwikkeling van deze sector. Het aandeel van Afrika in de wereldhandel van creatieve producten blijft bijvoorbeeld marginaal (minder dan 1 procent van de wereldexport), ondanks de overvloed aan creatief talent.

Toch verandert het medialandschap in de wereld, daar waar sommige ontwikkelingslanden beginnen, zich te doen gelden als exporteurs van culturele en mediaproducten en zelfs als producenten van inhoud en aldus bijdragen aan zogenoemde 'tegenstromen'. De export van ontwikkelingslanden van culturele en mediaproducten is tussen 1996 en 2005 snel toegenomen als resultaat van strategieën om de wereldconcurrentie te vergroten en een toenemende vraag naar communicatieproducten. Deze tendens heeft de opkomst van lokale markten voor media-inhoud gefaciliteerd, alhoewel die markten vanwege

↪ *Satellietshotel voor een nomadentent in Mongolië*

Een groeiend aanbod van media-inhoud kan leiden tot een 'valse identiteit', die het feit maskeert dat sommige mensen alleen communiceren met hen die dezelfde culturele referenties delen

hun technologische beperkingen en problemen met de distributie relatief klein blijven. Bovendien zijn de groei van de export van mediaproducten uit nieuw geïndustrialiseerde landen, de opkomst van nieuwe regionale mediacentra, de wereldwijde betekenis van de Latijns-Amerikaanse audiovisuele sector (telenovelas) en de opkomst van bovenregionale/internationale informatienetwerken, zichtbare tekenen van een 'globalisering van onderaf' die nieuwe kansen creëert voor alternatieve stemmen (minderheden, inheemse volkeren, diasporagemeenschappen of speciale belangengroepen) om gehoord te worden.

Op deze wijze ondergaan de productie van communicatie en culturele inhoud, evenals de manier van verspreiding daarvan en de consumptiepatronen, belangrijke veranderingen die gekenmerkt worden door connectiviteit, interactiviteit en convergentie. Door de ontwikkeling van de nieuwste culturele, informatie- en communicatieproducten, die via het internet, mobiele telefoons of soortgelijke apparatuur toegankelijk zijn, zien nieuwe praktijken en inhoud het licht. Dit maakt de opkomst van kleine productiestructuren mogelijk, die gericht zijn op micromarkten en nieuwe modellen voor het scheppen en verspreiden van inhoud (inhoud die door de gebruikers gegenereerd wordt). Terwijl de toegang tot het Internet zich ontwikkelt, laat het Wereldwijde Web zien dat het niet alleen de economische en politieke ongelijkheid tussen het lokale en mondiale niveau aanzienlijk kan verminderen, maar ook de kloof kan dichten die tussen de verschillende groepen in een samenleving kan bestaan.

Effecten van communicatie en culturele producten

Deze nieuwe kansen voor interactieve uitwisselingen tussen deelnemers met verschillende culturele achtergronden brengen echter hun eigen uitdagingen met zich mee die te maken hebben met de fragmentatie van het publiek en de stereotypen die door juiste informatie en initiatieven tot mediageletterdheid moeten worden aangepakt.

Een groeiend aanbod van media-inhoud resulteert niet noodzakelijkerwijs in een grotere diversiteit van de consumptie. Sommige consumenten prefereren - geconfronteerd met een overvloed aan keuzes - zich te beperken tot een klein aantal vertrouwde titels of thema's, in plaats van iets dat onbekend of anders is te exploreren. Er is een grote kloof tussen de generaties ontstaan omdat nieuwe manieren van consumeren van digitale inhoud leiden tot nieuwe vormen van sociaal netwerken, die de traditionele actoren van culturele voorschriften, zoals de school en het gezin, uitdagen. Het publiek bestaat meer

en meer uit 'fans' of 'sekten' waarvan de leden weinig contact hebben met elkaar en andere manieren van denken neigen te verwerpen. Dit kan leiden tot een 'valse diversiteit' die het feit verhult dat sommige mensen alleen maar geïnteresseerd zijn in communicatie met hen die dezelfde culturele referenties delen.

Bovendien leidt het beperkte aanbod van beelden in de grote media- en communicatienetwerken, door het maken van wat vaak genoemd wordt een 'beeld van de ander', tot het creëren van stereotypen waardoor de media de neiging vertonen zaken als vaststaand voor te stellen, te reduceren of te simplificeren, volgens het dictaat van gestandaardiseerde programma's en formats. Als een van de vele strategieën die ontwikkeld zijn om stereotypen uit te roeien, kunnen initiatieven tot mediageletterdheid en informatiebeheersing mensen helpen kritischer te zijn wanneer zij mediaproducten consumeren en dragen deze initiatieven aldus bij aan de strijd tegen eenzijdige standpunten.

Deze mediageletterdheid is een belangrijk aspect van toegang tot de media en een wezenlijke dimensie van niet formeel onderwijs; het is van cruciaal belang dat dit bevorderd wordt binnen het maatschappelijke middenveld en onder mediaprofessionals als onderdeel van de inspanningen ter verbetering van wederzijds begrip en het faciliteren van de interculturele dialoog.

Beleid dat culturele diversiteit bevordert

Beleid dat gericht is op het bevorderen van culturele diversiteit in communicatie en culturele inhoud draagt

📍 *De daken van een stad in Noord-Afrika*

🗣️ *Een jong meisje praat met een Duitse journalist over haar levensomstandigheden in een confectiefabriek in Bangladesh*

bij tot de bloei van pluralisme en een vrije stroom van ideeën. Culturele diversiteit is dus essentieel voor het bestaan van de kwaliteitsmedia. Hele lagen van de bevolking, zoals gemarginaliseerde groepen en etnische minderheden, zijn vaak afwezig in de media, deels omdat zij geen toegang hebben tot redactionele, managers- of gatekeeping posities binnen deze sector. Het stimuleren van interne diversiteit in de redactiekamers en een diversiteit van culturele achtergronden en seksen binnen mediastructuren, is essentieel voor het waarborgen van diversiteit aan geproduceerde inhoud.

Hiertoe zouden de mogelijkheden die nieuwe mediapraktijken bieden en de inhoud die door gebruikers gegenereerd wordt eveneens geëxploiteerd dienen te worden. Innoverende journalistieke praktijken ontwikkelen zich bij voorbeeld via videoreportages die gemaakt zijn met mobiele apparatuur. Gemengde grensoverschrijdende reportages – of die grenzen nu cultureel of nationaal zijn – worden getest en gestimuleerd in het kader van coproducties, poolproducties of dankzij nationale, regionale of internationale netwerken van mediaprofessionals. Het internet heeft de mogelijkheid een communicatieve democratie te bevorderen via diverse innoverende culturele initiatieven die de gangbare informatiebronnen links laten liggen: het opbouwen van identiteit van diasporagemeenschappen, ondersteunende structuren die de belangen van minderheidsculturen beschermen, online gemeenschappen, activistische groeperingen en mensen met gemeenschappelijke culturele belangen.

Om communicatie en culturele inhoud te laten bijdragen aan culturele diversiteit, moet aan drie uitdagingen het hoofd worden geboden: de vereisten van het produceren van innoverende inhoud, een grotere toegankelijkheid en een meer evenwichtige vertegenwoordiging. Het produceren van innoverende inhoud zorgt voor integratie van culturele identiteit in de media- en culturele industrie, gecombineerd met een sterk accent op lokale inhoud. Toegankelijkheid houdt onder andere een samenhangend geheel aan maatregelen in om de digitale kloof te verminderen, toegankelijkheid van productie en distributie tot innovatieve inhoud en stimulering van nieuwe informatie- en communicatiestrategieën door ervoor zorg te dragen dat tegengestelde gezichtspunten vertegenwoordigd zijn in discussies over alle onderwerpen. Culturele diversiteit schrijft ook een vertegenwoordiging van de verschillende gemeenschappen voor die samenleven in een bepaald land, in overeenstemming met de principes van vrijheid van expressie en de vrije stroom van ideeën.

Artistieke creatie en alle vormen van innovatie die het spectrum van menselijke activiteit omspannen kunnen gezien worden als de primaire bronnen van culturele diversiteit

 Russische matroesjka poppen

Hoofdstuk 6 – Creativiteit en de Markt

Dit hoofdstuk behandelt de onderlinge verbanden tussen culturele diversiteit en een breed spectrum van activiteiten die zich uitstrekken van culturele creatie via het commercialiseren van culturele expressies tot de bredere effecten van cultuur op de zakenwereld en de markt. Onderliggend aan het fenomeen globalisering blijft de creatieve impuls, die oorzaak is van culturele diversiteit, de sleutel tot het analyseren van de huidige stand van de culturen van de wereld. Culturele diversiteit kan namelijk alleen behouden worden indien haar wortels continu gevoed worden door innovatieve antwoorden op een snel evoluerende omgeving. In die zin kunnen artistieke creatie en alle vormen van innovatie die het spectrum van menselijke activiteit omspannen, gezien worden als de primaire verbeeldingsvolle bronnen van culturele diversiteit. Creativiteit is daarom essentieel voor culturele diversiteit, die zelf weer bijdraagt tot creativiteit.

Artistieke creatie en creatieve economie

Het is belangrijk een ethnocentrische opvatting van creativiteit te vermijden. Creativiteit dient eerder begrepen te worden als iets dat alle stoffelijke creaties waarmee mensen betekenis geven aan hun bestaan omvat. De grenzen van 'kunst' variëren aanzienlijk van cultuur tot cultuur en weerspiegelen de verschillen in opvattingen en in de beschikbare materialen en technieken in de samenlevingen in kwestie. De tweede helft van de 20e eeuw is gemarkeerd door een radicale diversificatie van smaken, ontmoetingsplaatsen en markten in de kunstwereld en een groei in artistieke uitwisseling wereldwijd. Vanuit het perspectief van hedendaagse kunst, beweegt de wereld zich naar buiten toe en is niet langer gestructureerd op het model centrum/periferie. Deze verbreding van artistieke opvattingen en expressies heeft bijgedragen aan een wederzijdse verrijking die in alle vormen van artistieke creativiteit wordt teruggevonden. Echter, ook al dient cultureel beleid ontvankelijk te zijn voor deze interculturele invloeden, het moet ook erkennen dat dergelijke globaliserende tendensen niet zonder gevaar zijn voor culturele diversiteit. De leenvormen of hybride vormen die daaruit voortvloeien kunnen eenvoudige stereotypen blijken te zijn, net als internationale markten voor inheemse 'exotische' kunst uiteindelijk kunnen dienen tot het belonen van artistiek conformisme.

De diversificatie en vervlechting van artistieke tradities vindt zijn uiting in de podiumkunsten door grote internationale uitwisselingen op het gebied van theater en dans, door een verbreding van de bronnen en door de beoefening van Westerse klassieke muziek en de aantrekkingskracht die

zij uitoefent. Op het gebied van popmuziek is diversiteit overall zichtbaar in haar grote aantal multiculturele en vaak overlappende genres en plaatsen van optreden. Het risico van deze artistieke smeltkroes ligt in de vercommercialisering van culturele expressies en de vervanging van de diversiteit van culturele expressies door het concept 'wereldcultuur'. Globalisering en technologie hebben de spelregels voor de creatieve kunstenaar veranderd door met ongekende kracht de eeuwige vraag te stellen hoe men zuivere artistieke creativiteit in evenwicht kan brengen met de harde economische realiteit. De financiële vergoedingen die geboden worden in een geglobaliseerde commerciële wereld hebben de neiging gehad economische overwegingen te laten prevaleren, hetgeen belangrijke gevolgen heeft gehad voor de culturele diversiteit. Op het gebied van popmuziek stimuleert de ongelijkheid van culturele stromingen plaatselijke artiesten om hun creatieve talenten te exploiteren op een steeds meer globaliserende markt, waardoor wereldwijd processen van acculturatie geaccentueerd worden.

Vergelijkbare trends zijn te zien in de visuele en beeldende kunsten, waar de top vijf exporterende landen allemaal Westerse landen zijn (met uitzondering van China) en waar de door het Westen gedomineerde markt kunstenaars uit het Westen bevoordeelt. De uitwisseling en het rondreizen van kunstenaars dient dan ook gestimuleerd en gefaciliteerd te worden.

Ook al vormt de taal van literatuur een soort barrière voor acculturatie, literatuur heeft in de hoofdvoertalen een belangrijk voordeel voor wat betreft de culturele verspreiding ervan. Literaire prijzen die zijn uitgedeeld aan vertalingen van buitenlandse werken hebben deze trend in belangrijke mate kunnen corrigeren, evenals projecten zoals de recentelijk geopende Digitale Wereldbibliotheek waaraan UNESCO heeft samengewerkt met de Bibliotheek van het Amerikaanse Congres. Hierdoor zijn de voornaamste documenten, afkomstig uit culturen van over de hele wereld, beschikbaar gemaakt.

Handwerk en internationaal toerisme

Culturele consumptie bereikt vandaag de dag een steeds breder publiek en omvat een steeds groter scala aan culturele expressies en ervaringen. Handwerk en toerisme – de eerste door een artistieke vorm te geven aan decoratieve of huishoudelijke objecten en de laatste door het toegankelijk maken van culturen in hun natuurlijke omgeving – illustreren de spanning tussen authenticiteit en commercialisering die centraal staat in het behoud van culturele diversiteit.

De productie van handwerk is een belangrijke vorm van culturele expressie en steeds vaker een bron van inkomsten en werk in vele delen van de wereld. Ambachten zijn onderdeel geworden van een zeer georganiseerd geheel van gildes, handelaren en banksystemen, die de traditionele ambachteconomie transformeert volgens de vereisten van de wereldmarkt. Ambachtswerk dat trouw blijft aan zijn tradities belichaamt een vorm en filosofie die eigen zijn aan de cultuur waaruit het voortkomt. Massaproductie kan leiden tot een verarming van ambachtswerk omdat het wordt afgesneden van zijn creatieve wortels. Westerse industriële producten die traditionele markten overstroomden hebben een verontrustende impact gehad op ambachteconomieën. Het garanderen van een billijke beloning voor ambachtelijk gemaakte producten is net zo belangrijk als het behoud van de traditionele knowhow, en gepleit dient te worden voor het waarborgen van ambachtelijke fabricage op grond van de wettelijke bepalingen voor de bescherming van folklore.

De promotie van culturele diversiteit hangt in belangrijke mate af van de steun die gegeven wordt aan commerciële projecten die zijn aangepast aan de culturele context en begrenzings van de lokale economie. Het microkrediet – dat gebaseerd is op de mechanismen van de commerciële economie waarbij rekening wordt gehouden met de samenwerkingsstructuren van een bepaalde maatschappij – is opvallend succesvol gebleken in dit opzicht, vooral in ontwikkelingslanden.

🕒 *Toeristen poserend met een Zuid-Amerikaanse Indiaanse vrouw*

🕒 *Houtsnijwerk van de Zafimaniry, Madagascar*

➤ *Beelden van de Heilige Maagd Maria in een souvenirwinkel in Lourdes, Frankrijk*

↻ *Een multicultureel business team slaat de handen ineen*

↻ *Straatkunst in Rio de Janeiro, Brazilië*

↻ *Ecuadoriaanse dekens*

Toerisme speelt een belangrijke rol in het combineren van winstmakende initiatieven met het bevorderen van de interculturele dialoog. Na decennia van zogenoemd massatoerisme, zien we nu een herleving van toerisme dat op zoek is naar authenticiteit, geïnspireerd door de wens om andere volkeren te ontdekken in hun natuurlijke, sociale en culturele omgeving. 'Cultureel toerisme', waaronder ook vormen van religieus toerisme en toerisme gerelateerd aan het bezoeken van werelderfgoed vallen, kan helpen cultureel begrip te bevorderen door anderen in hun natuurlijke omgeving te plaatsen en een diepere historische betekenis te geven aan andere culturen. Wanneer bevolkingsgroepen hierbij betrokken worden, kan dit ook het gevoel van eigenwaarde vergroten en bijdragen aan een duurzame ontwikkeling. Men moet echter in het achterhoofd houden dat de resultaten van deze nieuwe toeristische trend tot nu toe gemengd blijven omdat toerisme ook kan leiden tot het benadrukken van het 'exotische' karakter van culturele verschillen, hierdoor worden de expressies en culturele gebruiken gereduceerd tot 'folkloristische spektakels' die los van hun werkelijke context en betekenis staan.

Culturele diversiteit en de zakenwereld

In de context van de internationalisering van markten, is het vermogen van ondernemingen om de uitdagingen van culturele diversiteit aan te gaan door de rijkdommen daarvan te kapitaliseren, een hoofdfactor geworden van economisch succes. Of het nu gaat om de ontwikkeling van producten, het creëren van hun merkimago en marketingstrategieën, of de organisatie van bedrijven en hun personeelsbeleid, culturele diversiteit is een essentiële factor waar rekening mee moet worden gehouden in de commerciële activiteiten op wereldniveau.

Multinationals worden zich meer en meer bewust van de voordelen van diversificatie en aanpassing van hun producten om nieuwe markten aan te boren en te voldoen aan de verwachtingen van lokale consumenten. Pogingen om deze commerciële invasies tegen te gaan door het op de markt brengen van rivaliserende merken onder verschillende namen met lokale associaties, dragen alleen maar bij aan het 'universeel maken' van het generieke product. Sommige multinationals baseren hun imago op een synthese van plaatselijke en universele elementen. In de praktijk dient het product rekening te

houden met plaatselijke omstandigheden en voorkeuren, zelfs wanneer het merk zelf internationaal is. In opkomende markten dienen strategieën, die in de context van Westerse consumptiemaatschappijen ontwikkeld zijn, met de steun van plaatselijk personeel te worden aangepast aan de lokale omstandigheden.

In een geglobaliseerde zakenwereld worden zeer uiteenlopende culturen op professioneel gebied met elkaar in contact gebracht via partnerships, fusies en bedrijfsverplaatsingen. De managers van vandaag zijn zich in toenemende mate bewust van de noodzaak rekening te houden met culturele factoren om zo bedrijfsprestaties te optimaliseren. Dit varieert van het aannemen van een cultureel neutrale professionele houding tot het benadrukken van de specifieke herkomst of cultuur van collega's. De ondernemingscultuur is erop gericht ervoor te zorgen dat werknemers zich gewaardeerd en gerespecteerd voelen door hun collega's om de integratie van organisaties in al hun diensten en op alle hiërarchische niveaus te versterken. Daar managerscompetenties meer en meer het vermogen inhouden om te werken in zeer uiteenlopende culturele contexten, zijn er 'diversiteitsfunctionarissen' in het leven geroepen, belast met het managen van diversiteit binnen bedrijven, om op die manier conflicten te voorkomen die schadelijk kunnen zijn voor de gehele prestatie van de groep.

Studies over intercultureel management binnen bedrijven houden zich in toenemende mate bezig met culturele diversiteit en er vindt momenteel onderzoek plaats om het verband tussen diversiteit en prestatie op steeds meer concurrerende markten vast te stellen. Recent onderzoek lijkt het positieve verband te bevestigen dat bestaat tussen diversiteit en financiële en economische prestaties van multinationale bedrijven. Immers, bedrijven promoten 'culturele intelligentie', door zich te concentreren op de potentiële voordelen die zij kunnen hebben van de diversiteit van hun werknemers. Deze voordelen zijn: een grotere creativiteit en innovatie, meer succesvolle marketing voor verschillende soorten klanten, grotere besluitvorming naarmate de bedrijven meer internationaal worden en betrokken raken bij meer gevarieerde omgevingen, zorgvuldige personeelsselectie, opleidingen en bestuursstructuren die een brug slaan tussen de diverse formules voor bedrijfsculturen.

Recent onderzoek lijkt het positieve verband te bevestigen dat bestaat tussen diversiteit en financiële en economische prestaties van multinationale bedrijven

DEEL III –

Vernieuwen van Internationale Strategieën voor Ontwikkeling en Vrede

Culturele diversiteit – waaronder verstaan wordt een dynamisch proces waarin de interculturele dialoog het beste culturele veranderingen kan leiden – kan een krachtig instrument worden voor de vernieuwing van strategieën van de internationale gemeenschap naar ontwikkeling en vrede, gebaseerd op respect voor de universeel erkende mensenrechten. Hoewel culturele diversiteit soms beschouwd wordt als iets van secundair belang, dient zij toch geplaatst te worden in het hart van het beleid tot het bevorderen van internationale samenwerking en cohesie, in overeenstemming met de Millennium Ontwikkelingsdoelen van de VN.

Hoofdstuk 7 – Culturele diversiteit: een sleuteldimensie van Duurzame Ontwikkeling

Hoewel dit algemeen wordt aangenomen, bestaat er geen uitgestippeld pad voor de ontwikkeling van een samenleving, geen enkel model waarop ontwikkelingsstrategieën zich zouden moeten richten. Het concept van ontwikkeling als een lineair proces, uitsluitend gebaseerd op economische aspecten, naar het voorbeeld van het Westerse model, heeft de tendens vertoond samenlevingen die andere wegen bewandelen of andere waarden in hun vaandel hebben, te ontwrichten. Een duurzame ontwikkelingsstrategie kan dan ook niet cultureel neutraal zijn: zij moet niet alleen open staan voor de culturele dimensie, maar ook proberen profijt te trekken uit de voordelen die kunnen voortvloeien uit de dynamische interactie tussen de culturen. Een benadering van ontwikkeling die meer openstaat voor culturele diversiteit vormt dus de sleutel om het hoofd te bieden aan de met elkaar verweven economische, sociale en milieuproblemen waarmee de planeet geconfronteerd wordt.

De culturele benadering van ontwikkeling

Volgens een nog steeds heersende opvatting in de geïndustrialiseerde wereld zou er een relatie van oorzaak en gevolg zijn tussen 'cultuur' en 'onderontwikkeling' of, om het anders te zeggen, tussen de westerse culturele waarden en de goede economische resultaten. Een bredere opvatting van ontwikkeling trekt meer en meer de impliciete gelijkstelling van ontwikkeling met het maximaliseren van winst en de accumulatie van materiële goederen in twijfel. Door voorbij te gaan aan culturele diversiteit riskeren ontwikkelingsstrategieën de gebreken, die zij geacht worden te verhelpen, juist te bestendigen of te verergeren. Rekening houden met sociale factoren en de culturele context, evenals het participeren van de gemeenschap in het opzetten en invoeren van projecten, lijken essentieel te zijn om de pogingen tot duurzame ontwikkeling te ondersteunen. Om een voormalig president van de Wereldbank, James D. Wolfensohn, te citeren, "zijn we ons gaan realiseren dat de effectiviteit van ontwikkeling deels afhangt van 'oplossingen' die een afspiegeling zijn van het beeld dat een gemeenschap heeft van haar eigen identiteit".

Naar aanleiding van de uitwerking van het model voor menselijke ontwikkeling door de UNDP in de jaren 1990,

is er een groter belang gehecht aan het opnemen van de culturele dimensie in het denken over ontwikkeling en in ontwikkelingsprojecten, waarbij meer aandacht gegeven is aan een geheel van waarden dat mensen creëren, de culturele context waarin gemeenschappen en groepen bestaan, lokale sociale hiërarchieën en levende patronen en lokale vormen van communicatie en expressie. Erkenning van culturele diversiteit voegt een cruciale dimensie toe aan strategieën die duurzaamheid zien als een nieuwe benadering die de integratie mogelijk maakt van de economische, sociale en milieupijlers van ontwikkeling. In die zin kan culturele diversiteit gezien worden als een belangrijke transversale dimensie van duurzame ontwikkeling.

Visies op armoede en de uitbanning daarvan

Culturele visies bepalen hoe armoede begrepen en ervaren wordt. Vaak is het de manier waarop armen gezien worden of hoe ze zichzelf zien die hen degradeert tot situaties van minderwaardigheid en die een groot obstakel vormt voor hun zelfontwikkeling. De uiteenlopende opvattingen over armoede maken het moeilijk een grootschalige internationale samenwerkingsstrategie toe te passen op het uitbannen van armoede. Toch is armoede een schending van de fundamentele mensenrechten en er is geen acceptabele culturele rechtvaardiging voor armoede (zoals 'het lot' of de gevolgen van een overkoepelende sociale orde). Door naar armoede te kijken van binnenuit en met een duidelijk engagement om armoede uit te roeien, gebaseerd op de rechten van de mens, kunnen plaatselijke oplossingen vaak gevonden worden in overleg met de betreffende gemeenschappen die zelf de hoofdrolspelers worden om een weg uit de armoede te vinden. Holistische benaderingen die culturele strategieën en een wil tot het respecteren van mensenrechten integreren dragen in belangrijke mate bij tot zelfontwikkeling en capaciteitsvorming.

De kern van deze benadering, gebaseerd op culturele diversiteit, ligt in het idee dat culturen het tijdspad naar de toekomst zijn. Om de woorden van Arjun Appadurai te citeren: "We hebben een radicale verandering nodig van onze opvattingen over cultuur om een meer vruchtbare relatie te creëren tussen antropologie en economie, tussen cultuur en ontwikkeling, in de strijd tegen de armoede. Deze verandering vereist dat we de toekomst en niet het verleden plaatsen in het hart van ons denken over cultuur". De taak is dus het "vermogen te streven" ruim baan te geven en personen en groepen

de kans te bieden de hoofdrolspelers te worden in hun eigen ontwikkeling.

Sociaal beleid ten gunste van culturele diversiteit helpt mee om het niveau van zelfdeterminatie onder minderheidsgroepen met lage inkomens en een lage status te vergroten. Naast herverdeling van inkomens en gelijke rechten vereist de bestrijding van armoede maatregelen om ervoor te zorgen dat deze groepen een actievere rol kunnen spelen in de publieke sfeer. Het breken van de armoedespiraal vereist een herstel van een gevoel van trots, dat op zijn beurt een

🕒 Een Indonesische vrouw die een mand maakt

Een benadering van ontwikkeling die meer openstaat voor culturele diversiteit vormt dus de sleutel om het hoofd te bieden aan de met elkaar verweven economische, sociale en milieuproblemen waarmee de planeet geconfronteerd wordt

🕒 Kinderen spelen op een plaatselijke vuilstortplaats in Maputo, Mozambique

🕒 Een kind wordt gevaccineerd tegen polio in Afghanistan

🕒 Meer in China

Veel kan geleerd worden van de kundigheden op het gebied van natuur- en milieubeheer die verankerd liggen in de kennis en knowhow van lokale, agrarische en inheemse bevolkingsgroepen

- *Een Fair Trade koffieboer sorteert organische bonen op een koffieplantage*
- *Potten met traditionele Chinese medicijnen, Hong Kong, China*

waardering met zich meebrengt van het immateriële erfgoed waarvan de betrokkenen de bewaarders zijn. Inspanningen om ambachten nieuw leven in te blazen en het bevorderen van gemeenschapsgericht toerisme, in overeenstemming met de principes van de Fairtrade-beweging, kunnen helpen sociaaleconomische omstandigheden te verbeteren waarbij de vruchtbare band tussen cultuur, tradities en moderniteit benadrukt wordt. Het is belangrijk dat strategieën tot uitroeiing van armoede aangepast en geaccepteerd worden door plaatselijke bevolkingsgroepen – wat waarschijnlijker is wanneer de strategieën de klemtoon leggen op de dialoog met de betreffende groepen en op hun participatie in initiatieven die capaciteitsvorming tot doel hebben – zodat zij in staat zijn hun eigen beslissingen te nemen met volledige kennis van zaken.

Culturele diversiteit en duurzaamheid van het milieu

Of het nu de erosie van de biodiversiteit of de klimaatverandering betreft, steeds is er een belangrijke rol weggelegd voor culturele diversiteit – hoewel die vaak wordt ondergewaardeerd – om een antwoord te vinden op de huidige ecologische uitdagingen en om de duurzaamheid van het milieu te waarborgen. Culturele factoren beïnvloeden het consumptiegedrag evenals de waarde die gehecht wordt aan het rentmeesterschap voor natuur- en milieubeheer en de manier waarop we in verband staan met onze natuurlijke omgeving. Veel kan geleerd worden van de kundigheden op het gebied van natuur- en milieubeheer die verankerd liggen in de kennis en knowhow van lokale, agrarische en inheemse bevolkingsgroepen, waaronder strategieën voor het geschikt maken van de grond voor veelzijdig gebruik, kleinschalige productie met weinig overschot en een laag energieverbruik en een behoudende exploitatie van het land en de natuurlijke hulpbronnen die verkisting en uitputting van hulpbronnen voorkomt. Inheemse bevolkingsgroepen die bewaarders zijn van duizenden soorten, variëteiten en rassen van inheemse planten en dieren, kunnen een cruciale rol spelen in het zoeken naar oplossingen van de huidige milieuproblemen, ook al hebben problemen van politieke aard tot op heden hun deelneming afgeremd in het kader van het vijfjarige Werkprogramma van Nairobi over de gevolgen van, de kwetsbaarheid voor en de aanpassing aan klimaatverandering (2006).

In overeenstemming met de principes van UNESCO, die sinds lange tijd de dynamische onderlinge afhankelijkheid tussen de mens en de natuur benadrukken, wordt het verband tussen biodiversiteit en culturele diversiteit meer en meer erkend, ook al zijn

beide via een andere weg geëvolueerd. Vlakken van overeenkomst omvatten taaldiversiteit, materiële cultuur, kennis en technologie, wijzen van bestaan, economische relaties, sociale relaties en geloofsystemen. De recente belangstelling van beleidsmakers voor het voorbeeld van 'terroirs' laten de mate zien waarin culturele gebruiken kunnen bijdragen tot het revitaliseren van biologische, agrarische en andere vormen van diversiteit. Maar dit tweeledige engagement – zowel ten aanzien van culturele diversiteit als van andere vormen van diversiteit, is niet noodzakelijkerwijs onderling verenigbaar zoals geïllustreerd wordt door de discussies die soms lokaal kunnen ontstaan over het jagen op met uitsterven bedreigde diersoorten.

Aangezien culturele expressies en gebruiken vaak verbonden zijn aan milieuomstandigheden zal het effect van grootschalige milieuveranderingen onvermijdelijk groot zijn. De mogelijke gevolgen daarvan zijn onder andere massale bevolkingsverplaatsingen die culturele continuïteit en diversiteit ernstig bedreigen. De effecten

van culturele overdracht zullen bijzonder hevig zijn in landelijke gebieden en onder minderheidsgroepen van wie het leven afhangt van een bepaalde plaats en die vaak al moeilijke situaties kennen. De verontrustende opeenhoping van milieuproblemen die de stabiliteit – om niet te zeggen het bestaan – van menselijke samenlevingen bedreigen, heeft bijna overal geleid tot het nadenken over de grenzen van een zuiver technisch en wetenschappelijk antwoord op de ecologische uitdagingen waarvoor we ons gesteld zien en over de mogelijkheden die geboden worden door een perspectief dat geënt is op duurzame ontwikkeling en dat geïnspireerd is door een breed scala aan culturele ervaring, intuïtie en gebruiken.

Er is dus een dringende noodzaak om zowel nieuwe vormen van denken over ontwikkeling als nieuwe indicatoren en methodieken te creëren die zich richten op de vraag wie voordeel zal hebben van de ontwikkeling, wie ervan wordt uitgesloten en hoe dit zijn weerslag zal hebben op het menselijk bestaan en het maatschappelijke stelsel waarin dit zich ontwikkelt. De 'Lens op Programma's voor Culturele Diversiteit' van UNESCO, te gebruiken door beleidsmakers en politieke leiders, is wat dit betreft begonnen concreet inhoud te geven aan een aantal normen en richtlijnen waarvan het doel is culturele diversiteit de plaats te geven die haar toekomt in de opvattingen, uitwerking en implementatie van de programma's.

Hoofdstuk 8 – Culturele Diversiteit, Mensenrechten en Democratisch Bestuur

"Niemand mag zich beroepen op culturele diversiteit met als doel inbreuk te maken op de door het internationaal recht gegarandeerde mensenrechten of de werking daarvan te beperken." Deze kernbepaling uit de Universele Verklaring over Culturele Diversiteit uit 2001 haalt de tegenstelling tussen culturele diversiteit en universeel verkondigde mensenrechten naar boven, waarop soms op verwarrende wijze een beroep wordt gedaan. Culturele diversiteit en de daaruit voortvloeiende interculturele dialoog openen allesbehalve de weg naar vormen van relativisme, maar vormen het pad naar een vrede die gebaseerd is op 'eenheid in diversiteit'. Een volledig begrip van culturele diversiteit draagt bij tot de effectieve uitoefening van mensenrechten, verhoogde sociale cohesie en democratisch bestuur.

Culturele diversiteit en universeel erkende mensenrechten

Degenen die culturele diversiteit beschouwen als zijnde synoniem aan relativisme en dus als een verwerping van universele beginselen en, omgekeerd, degenen die de toepassing van universele mensenrechten beschouwen als een druk op traditionele waarden of overtuigingen, nemen ten onrechte aan dat culturele diversiteit en universele mensenrechten elkaar

Culturele diversiteit en interculturele dialoog zijn bepalende instrumenten om de consensus over de universele grondslag van mensenrechten te versterken

U *Spelende jonge kinderen, Alice Springs, Australië*

Het overkoepelende doel is een mogelijkheden creërende omgeving te bevorderen voor een ontwikkeling naar werkelijk democratisch bestuur

wederzijds uitsluiten. Mensenrechten vloeien namelijk voort uit het eigenlijke stelsel der culturen, zoals erkend door de volkeren die ondertekenaars geworden zijn van mensenrechteninstrumenten. Vanuit dit perspectief zijn culturele diversiteit en de interculturele dialoog bepalende instrumenten om de consensus over de universele grondslag van mensenrechten te versterken.

De uitdaging is inderdaad om, zoals vastgelegd in de Verklaring van Wenen uit 1993, alle mensenrechten en fundamentele vrijheden 'ongeacht de politieke, economische en culturele stelsels [van de staten]' te bevorderen en te beschermen, terwijl men tegelijkertijd 'het belang van nationale en regionale bijzonderheden en verschillende historische, culturele en religieuze achtergronden' in gedachten houdt. De nadruk op de culturele dimensies van alle mensenrechten dient niet gezien te worden als ondermijning van universaliteit door middel van diversiteit, maar als aanmoediging voor allen, of dit nu individuen dan wel groepen zijn, om zich deze rechten toe te eigenen. Een pakket normen waarin mensenrechten beschermd worden, wordt het best via dialoog en communicatie in een culturele context opgenomen. Culturele diversiteit is dus van vitaal belang om mensen in hun dagelijks leven te bereiken, Wanneer dit niet gebeurt, is er een risico dat

de universaliteit van mensenrechten een abstractie te blijft. Zoals de Groep van Freiburg het zo duidelijk in de Verklaring van Freiburg heeft gesteld, is het noodzakelijk rekening te houden met 'de culturele dimensies van alle mensenrechten om universaliteit door diversiteit te vergroten en te bevorderen dat alle personen, alleen of in gemeenschap met anderen, zich deze rechten toe-eigenen'.

Bovendien kan er geen effectieve praktische invulling van civiele en politieke rechten zijn, tenzij de culturele vereisten die bijdragen aan individuele en collectieve zelfverwerkelijking, gegarandeerd worden. De voorwaarde voor de uitoefening van het stemrecht, bijvoorbeeld, is in zekere zin dat men tenminste een minimaal niveau van onderwijs behaald heeft, zoals het vermogen om te lezen en te schrijven. De meeste van deze culturele vereisten kunnen gelijkgesteld worden aan culturele rechten, welke op hun beurt het ontwikkelen van vaardigheden mogelijk maken. Taalrechten zijn in het bijzonder van belang, omdat zij toegang verschaffen tot een vaardigheid die van wezenlijk belang is voor alle andere rechten.

De culturele rechten zelf zijn slecht ontwikkeld in het internationaal recht en zij zijn nauwelijks vermeld in de diverse internationale instrumenten. Het brede gebied van culturele rechten creëert talrijke problemen met andere mensenrechten

↳ *De obelisk van Buenos Aires*

met betrekking tot definiëring, aanvechtbaarheid en verenigbaarheid. Collectieve aanspraken in naam van culturele rechten – zoals het vormgeven aan een op rechten gebaseerde benadering tot de bevordering en bescherming van culturele diversiteit, welke verband houdt met culturele scheppingen, culturele expressies of zelfs de som van materiële en spirituele activiteiten van een gemeenschap – zijn moeilijk te vertalen met betrekking tot mensenrechten. Bovendien is het niet duidelijk wie de uitoefening van dergelijke rechten moet garanderen. Tenslotte, er is nog steeds een debat gaande in verband met spanningen tussen culturele rechten en fundamentele mensenrechten, zoals het recht op gelijke behandeling en non-discriminatie.

Culturele diversiteit: een parameter voor sociale cohesie

Vanwege de multiculturele samenstelling van de meeste landen, vormt culturele diversiteit, vandaag de dag, een belangrijke uitdaging. Het Human Development Report 2004: Cultural Liberty in Today's Diverse World* van de UNDP benadrukt de noodzaak openbaar beleid uit te voeren dat verschil erkent, diversiteit verdedigt en culturele vrijheden bevordert. Toch is dit slechts mogelijk voor zover we ons bewust zijn van de conflicten die in multiculturele samenlevingen ontstaan naar aanleiding van de erkenning van diversiteit. De ervaring heeft geleerd dat wanneer wij proberen het nationale stelsel te versterken door voor te wenden dat er geen verschillen bestaan, dit tot cultureel verzet leidt en dat het onder ogen zien van culturele verschillen de enige effectieve manier is om ermee te leven.

Hoewel een cultureel homogene maatschappij nooit bestaan heeft, wordt het culturele web in toenemende mate méér complex, naarmate de globalisering vaste voet aan de grond krijgt. In vele landen, die niet serieus hebben rekening gehouden met culturele diversiteit, heeft massa-immigratie geleid tot de opkomst van 'getto's' van bevolkingsgroepen die bronnen van conflict kunnen worden – vandaar de behoefte aan 'redelijke aanpassingen' tussen culturen. Kwesties van waarneming zijn hier belangrijk, aangezien interculturele conflicten steevast verwarringen en vertekeningen betreffen tussen feit en waarneming, vooral die tussen de bevolking die de meerderheid vormt en minderheden die zichzelf onvoldoende erkend en geïntegreerd voelen in het maatschappelijke stelsel. Er dienen stappen genomen te worden om te garanderen dat minderheidsstemmen en –gezichtspunten gehoord kunnen worden en dat er debatten kunnen plaatsvinden waarbij alle leden van de betreffende gemeenschappen betrokken zijn.

Sinds de jaren 1970 is multicultureel beleid – in het bijzonder op het gebied van onderwijs, informatie, recht, religieuze naleving en toegang tot de media – één van de belangrijkste

benaderingen geweest om gelijkheid in diversiteit te garanderen. Toch is gebleken dat een dergelijk beleid een aantal tekortkomingen heeft, in het bijzonder het feit dat daarmee een tendens tot cultureel isolationisme wordt aangemoedigd. Verschillende landen worden momenteel uitgedaagd om nieuwe modellen te vinden waarin agenda's voor het bevorderen van nationale identiteit en agenda's die de diversiteit huldigen tot één geheel gesmeed worden. Het doel in deze context is het overstijgen van assimilatie en multiculturalisme die eerder gezien worden in termen van gescheidenheid dan in termen van veelvoudige interacties en verbintenissen, om toegang tot andere culturen te vergemakkelijken, in het bijzonder door de ontwikkeling van netwerken en nieuwe vormen van sociabiliteit.

De uitdaging van culturele diversiteit voor democratisch bestuur

Bestuur betreft het hele scala aan besluitvormingsprocessen en actoren – binnen formele en niet-formele structuren in een gegeven sociale of politieke context. De erkenning van de onderlinge afhankelijkheid van al deze actoren leidt bij het bestuur tot een grotere betrokkenheid bij het sociaal kapitaal en de kaders die noodzakelijk zijn voor sociale cohesie. De opbouw van coherente samenlevingen vereist dat beleid ontwikkeld en geïmplementeerd wordt dat zowel de zelfontwikkeling van alle groepen en individuen als hun politieke deelname garandeert. Regelingen waarin sprake is van het delen van macht, zoals de consensusdemocratie, dienen aangevuld te worden door zelfontwikkelingsbeleid op het gebied van onderwijs, cultuur en de media.

Het overkoepelende doel is een mogelijkheden creërende omgeving te bevorderen voor een realistische ontwikkeling naar werkelijk democratisch bestuur. Een dergelijke universalistische benadering, die gebaseerd is op wederzijds vertrouwen, vormt de sleutel tot vreedzame co-existentie binnen samenlevingen; want dit is het uitgangspunt voor het smeden van een bredere internationale consensus welke in overeenstemming is met de doelen van de Verenigde Naties. Evenals dit het geval is bij mensenrechten, zal een dergelijk overkoepelend doel méér aanvaard worden, wanneer het wortel schiet in de diversiteit van culturele bestuursmodellen die binnen de verschillende maatschappijen in gebruik zijn. In dit opzicht kunnen gewoonterecht en technieken van geschilbeslechting – zoals herontdekt door het prisma van immaterieel erfgoed – co-existeren met de staatsorganisatie en bijdragen aan de versterking van een democratisch bestuur.

📍 Skyline New Jersey City aan de Hudson, VS

📍 Rotsschilderingen van Aboriginals in Carnarvon Gorge

📍 De vestingstad Ait ben Haddou bij Ouarzazate in Marokko

Conclusie

🕒 Een 'Roi de Soleil' masker op het Carnaval van Rio de Janeiro, Brazilië

🕒 Een van de 6e eeuwse Boeddha's van Bamyan, een Werelderfgoedplaats van UNESCO, vernietigd in 2001 door de toenmalige Taliban regering in Afghanistan

Er bestaat een dringende behoefte om te investeren in culturele diversiteit en dialoog. De integratie van culturele diversiteit in een breed scala aan openbaar beleid – waaronder ook beleid dat enigszins afstaat van het eigenlijke culturele veld – kan bijdragen tot een hernieuwde benadering van de internationale gemeenschap van twee hoofddoelstellingen, nl.: ontwikkeling en het bouwen aan vrede en het voorkomen van conflicten. Wat betreft ontwikkeling wordt cultuur in toenemende mate erkend als een dimensie die de economische, sociale en milieupijler van iedere waarlijk duurzame ontwikkeling doorsnijdt. Wat betreft vrede en het voorkomen van conflicten komt door de erkenning van culturele diversiteit de nadruk op 'eenheid in diversiteit' te liggen, d.w.z. het gedeelde mens-zijn dat inherent is aan onze verschillen. Culturele diversiteit vormt geen potentiële beperking voor universeel verkondigde mensenrechten, maar zij moedigt eerder tot de effectieve uitoefening daarvan aan; zij versterkt de sociale cohesie en bevordert de vernieuwing van vormen van democratisch bestuur. Dit vereist echter dat wij ons begrip van culturele diversiteit en dialoog verfijnen, zodat wij ons kunnen bevrijden van een aantal algemeen aanvaarde ideeën.

Naar een nieuw begrip van culturele diversiteit

Het Wereldrapport stelt zich ten doel een dergelijk begrip te bevorderen door bepaalde algemene vooroordelen aan een onderzoek te onderwerpen:

- Globalisering leidt onvermijdelijk tot culturele homogenisatie. Terwijl globalisering ongetwijfeld in zekere mate de culturele diversiteit verzwakt door de standaardisatie van levens-, productie en consumptiewijzen, draagt zij er evenzeer toe bij culturele diversiteit opnieuw vorm te geven op de manieren zoals naar voren is gebracht in het huidige Wereldrapport.
- Culturele diversiteit is terug te brengen tot de diversiteit van nationale culturen. Toch is nationale identiteit geen vaststaand feit; zij vertegenwoordigt een historische constructie en een identiteit die wellicht consistent kan lijken maar die in feite het product is van meervoudige interacties die men binnen alle nationale verbanden kan aantreffen.
- Culturele diversiteit en interculturele dialoog sluiten elkaar wederzijds uit. In plaats van dat we de wereld in termen van een pluraliteit van beschavingen zien, of die relatie er nu een is van conflict (de 'botsing der beschavingen') of dialoog (de 'alliantie der beschavingen'), dient ons uiteindelijke doel de harmonisatie van verschillen te zijn, waarbij de harmonie van het geheel geboren wordt uit de resonantie die inherent is aan de ontvankelijkheid naar anderen. Culturele diversiteit is de allereerste voorwaarde voor een interculturele dialoog, en vice versa. Zonder waarachtige dialoog wordt de dynamiek van verandering (die de werkelijke essentie is van culturele diversiteit) niet ondersteund en gaat de diversiteit verloren of vermindert zij, omdat men zichzelf af gaat sluiten. Dialoog, waartoe ook de interreligieuze dialoog behoort (die opgevat wordt als dialoog tussen alle spirituele en intellectuele tradities) betekent niet dat we van onze overtuigingen afstappen, maar simpelweg dat wij open van geest blijven. De interculturele dialoog moet gezien worden als een complex en doorgaand proces dat nooit eindigt..
- Culturele diversiteit en de economie zijn wederzijds onverenigbaar. In de praktijk doordringt culturele diversiteit alle sectoren van de economie, van marketing en adverteren tot financiën en zakelijk management toe. Diversiteit wordt een hulpbron, aangezien zij creativiteit en vernieuwing binnen de onderneming stimuleert, vooral van sociale aard. Dat de hulpmiddelen die er nodig zijn om culturele diversiteit te laten gedijen erkend worden ('culturele intelligentie') is één van de meest tastbare tekenen van deze geleidelijke verschuiving in de wijze waarop de economische sector (en de markt) culturele diversiteit beziet.

Het is verleidelijk culturele factoren als de oorzaak van conflicten te zien, terwijl zij slechts het voorwendsel zijn voor een conflict; de uiteindelijke oorzaak van een conflict is gelegen in politieke of sociaaleconomische omstandigheden

- Wetenschappelijke en technologische vooruitgang en de diversiteit van culturele praktijken zijn wederzijds onverenigbaar. Culturele diversiteit is op geen enkele wijze onverenigbaar met vooruitgang of ontwikkeling. Sterker nog, de opkomst van onvervalste 'kennismaatschappijen' impliceert een diversiteit van vormen van kennis en de productiebronnen daarvan, waarvan inheemse kennis die bijdraagt aan het behoud van biodiversiteit een onderdeel is.
- Er bestaat een onverzoenlijke tegenstelling tussen culturele diversiteit en universalisme. De bewering dat culturele diversiteit onvermijdelijk tot de relativisering van rechten en vrijheden leidt, die gezien worden als variërend in tijd en ruimte, berust op een onterechte samenvoeging van standaardisatie en universaliteit. De rechten en vrijheden die universeel erkend worden door de wereldgemeenschap zijn intrinsiek aan ieder menselijk wezen en zijn in die zin ondefinieerbaar. Zij zijn ook onvervreemdbaar, aangezien niemand van zijn of haar rechten afstand kan doen. Anderzijds worden deze rechten en vrijheden in een grote variëteit aan culturele omgevingen uitgeoefend en hebben ze een culturele dimensie die onderstreept dient te worden. Dit wil niet zeggen dat universele normen betrekkelijk zijn, wanneer het aankomt op de toepassing ervan. Het is veeleer zo dat culturele diversiteit de uitoefening van rechten en vrijheden kan versterken, aangezien het

negeren van culturele realiteiten zou neerkomen op het bevestigen van formele rechten en vrijheden zonder te garanderen dat deze in de praktijk in verschillende culturele samenhangen geworteld en genoten kunnen worden.

Het is des te noodzakelijker deze vooroordelen te verjagen, omdat het verleidelijk is culturele factoren als de oorzaak van conflicten te zien, terwijl zij slechts het voorwendsel zijn voor een conflict; de uiteindelijke oorzaak van een conflict is gelegen in politieke of sociaaleconomische omstandigheden. Om de kwestie te verhelderen is het noodzakelijk – zoals in het rapport wordt aanbevolen – om nieuwe mechanismen te creëren voor bijsturing, verzameling van gegevens en de circulatie van informatie.

Bij het aanvechten van dergelijk algemeen aanvaarde ideeën suggereert het World Report een nieuwe benadering waarin het dynamische karakter van culturele diversiteit benadrukt wordt. Deze benadering impliceert dat beleid voor het bevorderen van culturele diversiteit niet beperkt dient te zijn tot het behoud van materieel en immaterieel erfgoed en het scheppen van voorwaarden waarin creativiteit kan gedijen, maar dat het ook erop gericht is kwetsbare individuen en groepen, die slecht zijn toegerust om het hoofd te bieden aan culturele verandering, bij te staan.

De implicaties van culturele diversiteit voor het openbaar beleid

Hoewel de culturele dimensie van de uitdagingen waarvoor de internationale gemeenschap zich gesteld ziet niet direct weerspiegeld wordt in de Millennium Ontwikkelingsdoelen, is een geïnformeerd bewustzijn van de implicaties van culturele diversiteit essentieel voor het maken van openbaar beleid op gebieden die buiten het culturele domein zelf liggen:

- Op het gebied van talen liggen zowel de culturele verarming als de politieke, sociale, bestuurlijke en culturele status van talen, ten grondslag aan de achteruitgang.
- In het onderwijs leidt de integratie van de culturele dimensie tot een grotere betekenis van educatieve methoden en inhoud. De culturele dimensie draagt bij tot het volledige besef van het recht op onderwijs en de diversificatie van leervormen, waartoe ook het buitenschoolse leren behoort, waarbij gegarandeerd wordt dat geen enkele groep in de maatschappij (bijv. inheemse minderheden, kwetsbare groepen)

➤ Vier Dogon dansers met maskers en stelten in het dorp Irelli, Mali

over het hoofd gezien wordt. Indien er geen rekening gehouden wordt met culturele diversiteit, kan onderwijs niet de rol vervullen waarin mensen geleerd wordt met elkaar te leven. Daardoor dient het ontwikkelen van interculturele competenties, die bijdragen aan de dialoog tussen culturen en beschavingen, een educatieve prioriteit te zijn.

- Aangezien op het gebied van communicatie en culturele inhoud, de gediversifieerde communicatie van uiteenlopende culturele inhoud bijdraagt aan de vitaliteit van uitwisselingen en aangezien de globalisering en de nieuwe technologieën het terrein van mogelijke keuzes vergroot hebben, is culturele diversiteit een factor waar in dit verband mee rekening gehouden dient te worden. Het stelt minderheidsgemeenschappen in staat zichzelf bekend te maken voor een breed publiek, al blijft het nodig te streven naar het beperken van stereotypes en vooroordelen waar deze gemeenschappen vaak vatbaar voor zijn.
- In de private sector beïnvloedt culturele diversiteit alle gebieden van economische activiteit, aangezien creativiteit en innovatie met elkaar verbonden zijn.

Omdat culturele diversiteit een hele reeks van openbare beleidsgebieden doorsnijdt die niet duidelijk betrekking hebben op cultuur, heeft UNESCO een bijzondere verantwoordelijkheid de lidstaten bij te staan bij het formuleren van het betreffende beleid.

De hoofduitdagingen die aangegaan moeten worden

Het Wereldrapport legt de nadruk op drie uitdagingen met betrekking tot culturele diversiteit waarmee de internationale gemeenschap in de komende jaren geconfronteerd zal worden: het tegengaan van culturele ongeletterdheid, het samenbrengen van universaliteit en diversiteit en het ondersteunen van nieuwe vormen van pluralisme die voortkomen uit het aannemen van verschillende identiteiten door personen en groepen.

- In een geglobaliseerde wereld waar interculturele contacten zich snel uitbreiden, **is het noodzakelijk het verspreiden van culturele ongeletterdheid tegen te gaan**. Het is uiteraard zo dat het vermogen om culturele verschillen te accepteren, deze te omarmen zonder erdoor gedestabiliseerd te worden, een interculturele vaardigheid nodig heeft die sommige samenlevingen binnen bepaalde verbanden hebben

leren ontwikkelen maar die soms schrijnend afwezig is op persoonlijk niveau. Het helpen personen of groepen uit te rusten met het de middelen die zij nodig hebben om efficiënter met culturele diversiteit om te gaan zou de nieuwe zorg dienen te zijn van beleidsmakers op openbaar en particulier terrein. De interculturele dialoog zou gelijkheid moeten garanderen tussen alle belanghebbenden in een samenleving. Meertaligheid en media- en informatiegelletterdheid hebben op dit gebied een belangrijke rol te spelen.

- **Er is behoefte aan het verkennen van een nieuwe benadering die geboden wordt door erkenning van de meervoudige - multidimensionale - identiteiten van personen en groepen om de ontwikkeling van cultureel pluralisme te bevorderen.** In toenemende mate weigeren mensen zich te laten opsluiten in vaststaande categorieën waar zij toe zouden behoren (ongeacht of dit nu etnische, taalkundige, culturele, politieke of andere categorieën zijn). Dit is een kans die aangegrepen moet worden. De toenemende mogelijkheden voor potentiële contacten tussen personen kunnen de obstakels voor de interculturele dialoog verminderen en de vormbaarheid van identiteiten kan een dynamiek van verandering creëren die gunstig is voor allerlei vernieuwingen op elk niveau. Een dergelijke benadering maakt het mogelijk de grenzen van het multiculturele beleid, dat in de jaren 1970 is begonnen, te overschrijden.
- **Dit betekent dat landen, zonder te dralen, meer financiële en menselijke middelen in culturele diversiteit zouden moeten investeren.** Wat zijn de belangrijkste gebieden waar deze investeringen in gedaan zouden moeten worden en wat zou het doel daarvan moeten zijn? De aanbevelingen die volgen bieden in dit opzicht een aantal aanwijzingen. Het rendement dat van dergelijke investeringen verwacht kan worden is niet minder dan voortgang naar het bereiken van duurzame ontwikkeling en een harmonie gebaseerd op 'eenheid in diversiteit'. De kosten van dergelijke activiteiten kunnen hoog zijn maar de kosten van inactiviteit zouden nog hoger kunnen zijn. Als de internationale gemeenschap in staat is om de vooruitgang op deze lange weg over een periode van tien jaar te meten, zullen de benaderingen in dit Wereldrapport zijn vruchten hebben afgeworpen.

📍 Een jongen op het Kihnu Island, Estland

In een geglobaliseerde wereld waar interculturele contacten zich snel uitbreiden, is het noodzakelijk het verspreiden van culturele ongeletterdheid tegen te gaan

Aanbevelingen

De volgende aanbevelingen zijn, voor zover van toepassing, gericht aan Staten, intergouvernementele en niet-gouvernementele internationale en regionale lichamen, nationale instellingen en entiteiten uit de particuliere sector.

 Het Cocolo straatfestival in San Pedro de Macoris, Dominicaanse Republiek

Hoofdstuk 1 – CULTURELE DIVERSITEIT

1. Er dient aandacht te worden gegeven aan de oprichting van een Wereldobservatorium voor Culturele Diversiteit dat de impact van globalisering zal volgen en als een bron van informatie en gegevens zal dienen voor vergelijkend onderzoek met een vooruitziende functie.

Hiertoe dient er actie ondernomen te worden voor:

- Het verzamelen, compileren, en op grote schaal verspreiden van gegevens en statistieken over culturele diversiteit, waarbij men zich o.a. baseert op het herziene Kader voor Culturele Statistieken, UNESCO 2009.
- Het ontwikkelen van methodologieën en instrumenten voor het vaststellen, meten en volgen van culturele diversiteit, die door regeringen of openbare en particuliere instellingen aangepast kunnen worden aan nationale of plaatselijke omstandigheden.
- Het oprichten van nationale observatoria om beleid te volgen en te adviseren omtrent sluitende maatregelen voor de bevordering van culturele diversiteit.

Hoofdstuk 2 – INTERCULTURELE DIALOOG

2. De ondersteuning van netwerken en initiatieven voor de interculturele en interreligieuze dialoog dient op alle niveaus voortgezet te worden, terwijl tegelijkertijd de volledige betrokkenheid van nieuwe partners, met name vrouwen en jongeren, wordt gegarandeerd.

Hiertoe dient er actie ondernomen te worden voor:

- Het ontwikkelen van maatregelen om leden van gemeenschappen en groepen die het voorwerp zijn van discriminatie en stigmatisering in staat te stellen deel te nemen aan het vormgeven van projecten die zijn bedoeld om culturele stereotypering tegen te gaan.
- Het ondersteunen van initiatieven die gericht zijn op het ontwikkelen van werkelijk bestaande en virtuele ruimtes en het verschaffen van faciliteiten voor culturele interactie, met name in landen waar conflicten bestaan tussen verschillende bevolkingsgroepen.
- Het onder de aandacht brengen van ‘gedenkplaatsen’ die ertoe dienen verzoening tussen gemeenschappen te symboliseren en te promoten binnen een algeheel proces van culturele toenadering.

HOOFDSTUK 3 – TALEN

3. Nationaal taalbeleid dient zowel met het oog op het waarborgen van linguïstische diversiteit als het bevorderen van meertalige competenties uitgevoerd te worden.

Hiertoe dient er actie ondernomen te worden om:

- Het taalgebruik te vergemakkelijken door middel van sluitende maatregelen, ongeacht of deze van educatieve, redactionele, administratieve dan wel van andere aard zijn.
- In voorkomende gevallen voorzieningen te treffen voor het leren van een nationale en een internationale taal naast de moedertaal.
- Op alle mogelijke manieren de vertaling van zowel schriftelijke als audiovisuele materialen te stimuleren om de internationale verspreiding van ideeën en artistieke werken te bevorderen, óók door het gebruik van nieuwe technologieën.
- Betrouwbare en internationaal vergelijkbare indicatoren te ontwikkelen om de impact van taalbeleid op linguïstische diversiteit vast te stellen, en goede praktijken te bevorderen in dit verband.

Hoofdstuk 4 – ONDERWIJS

4. Om het proces van leren samen te leven te stimuleren, bestaat er de behoefte om interculturele competenties te bevorderen, waaronder die welke verankerd zijn in de dagelijkse praktijken van bevolkingsgroepen, om zo pedagogische benaderingen van interculturele relaties te verbeteren.

Hiertoe dient er actie ondernomen te worden voor:

- Het doen van een mondiaal vergelijkend onderzoek naar educatieve inhoud en methoden, waartoe ook traditionele wijzen van overbrenging behoren, met speciale verwijzing naar de erkenning en de inpassing van culturele diversiteit.
- Het ondersteunen van inspanningen om in ieder onderwijsstelsel gelegenheden en faciliteiten voor cultuurspecifiek leren te inventariseren en/of te creëren, waarbij er gebruik gemaakt wordt van bestaande instrumenten zoals de EFA National Assessment Reports.
- Het aanpassen van leermethoden aan de eisen van het dagelijkse leven van leerlingen, met de noodzakelijke ondersteuning van educatieve beleidsmakers en educatieve professionals op alle niveaus en van plaatselijke gemeenschappen, waarbij de

culturele dimensie als een centrale pijler van Onderwijs voor Duurzame Ontwikkeling erkend wordt.

- d. Het ontwikkelen van internationale richtlijnen voor de bevordering van de interculturele dialoog via de kunsten, gebaseerd op de inventarisatie van goede praktijken in het kunstonderwijs.

Hoofdstuk 5 – COMMUNICATIE EN CULTURELE INHOUD

5. Er bestaat behoefte aan het stimuleren van culturele sensitiviteit bij de productie en consumptie van communicatie- en informatie-inhoud, waarbij toegankelijkheid, zelfontwikkeling en deelname vergemakkelijkt worden.

Hiertoe dient er actie ondernomen te worden om:

- De productie en distributie van innovatief en gevarieerd audiovisueel materiaal te ondersteunen, waarbij rekening gehouden wordt met plaatselijke behoeften, inhoud en participanten en waarbij men in voorkomende gevallen een beroep doet op samenwerkingsverbanden van openbare en particuliere instanties.
- De impact van de door de ICT veroorzaakte veranderingen in de culturele diversiteit te evalueren, met het oogmerk om goede praktijken van meertalige toegang tot geschreven en audiovisuele producties te accentueren.
- Geletterdheid op media- en informatiegebied voor alle leeftijdsgroepen te bevorderen teneinde het vermogen van mediagebruikers te vergroten om op kritische wijze communicatie en culturele inhoud te evalueren.

Hoofdstuk 6 – CREATIVITEIT EN DE MARKT
6. Aangezien creativiteit een bron van sociale en technologische innovatie is, bestaat de behoefte in de ontwikkeling daarvan te investeren, zowel in de culturele sector als in de zakelijke sector, hierbij moet culturele diversiteit begrepen worden als een bron van winst en toegenomen prestaties, bevorderlijk voor 'culturele intelligentie' op zakelijk gebied.

Hiertoe dient er actie ondernomen te worden om:

- De uitwisseling van artistieke producties en het rondreizen van kunstenaars te vergemakkelijken, o.a. door een systeem van culturele visa.

- Zowel geschikte systemen te ontwikkelen voor de bescherming van traditionele knowhow in de ambachtelijke sector, als methodes en middelen om de betreffende bevolkingsgroepen schadeloos te stellen voor de commerciële exploitatie van deze knowhow.
- Goede praktijken met betrekking tot de ontwikkeling van het toerisme te formuleren en op grote schaal te verspreiden met het oogmerk de positieve impact daarvan op culturele diversiteit te maximaliseren.
- 'Culturele intelligentie' te ontwikkelen in de zakelijke en commerciële wereld via de oprichting van werkelijk bestaande en virtuele fora en het produceren van toepasselijk onderzoek over de winstgevendheid van culturele diversiteit, die zich niet slechts beperkt tot etnische of geslachtsverschillen.

Hoofdstuk 7 – CULTURELE DIVERSITEIT EN DUURZAME ONTWIKKELING

7. Bij de vormgeving, implementatie en het bewaken van alle ontwikkelingsbeleid dient er naar behoren rekening gehouden te worden met de beginselen van culturele diversiteit, zoals in het bijzonder belichaamd in de Culturele Diversiteitslens.

Hiertoe dient er actie ondernomen te worden voor

- Het vaststellen van concrete maatregelen om onderzoek met betrekking tot de culturele dimensie van natuurlijke hulpbronnen, milieubeheer en bestuur operationeel te maken, met speciale verwijzing naar de kennis en deskundigheid van inheemse gemeenschappen.
- Het creëren van een uitwisselingscentrum voor het documenteren van participerende benaderingen voor milieuproblematiek, waaronder ook indicaties met betrekking tot het succes ervan.
- Het stimuleren van deelname van leden van alle bevolkingsgroepen aan het vaststellen van criteria voor inzet van middelen op basis van sociale rechtvaardigheid, om aldus een dynamiek te cultiveren van sociale dialoog en de interculturele solidariteit te bevorderen.

Hoofdstuk 8 – CULTURELE DIVERSITEIT, MENSENRECHTEN EN DEMOCRATISCH BESTUUR

8. Aangezien universeel erkende mensenrechten voor ieder individu gewaarborgd moeten worden, kan de effectieve uitoefening daarvan gecultiveerd worden door de erkenning van culturele diversiteit, die ook de sociale cohesie kan versterken en hernieuwde methoden van democratisch bestuur kan stimuleren. Hiertoe dient beleid gestimuleerd te worden dat bevorderlijk is voor het behoud en de bevordering van culturele diversiteit.

Er dient met name actie ondernomen te worden voor:

- Het verzamelen van treffende voorbeelden van zaken waarbij de culturele context een sleutelfactor is in de effectieve uitoefening van universeel erkende rechten en vrijheden, om zodoende de culturele dimensie van alle rechten en vrijheden te benadrukken.
- Het in kaart brengen van uitwisselingen binnen en tussen minderheidsgroepen en tussen meerderheids- en minderheidsgemeenschappen, vooral in de context van 'wereldsteden', om informele netwerken van solidariteit te creëren en aan dergelijke uitwisselingen op grote schaal bekendheid te geven.
- Het bestuderen van de diversiteit van het immateriële erfgoed als bron van voorbeelden van manieren van democratisch bestuur gebaseerd op de zelfontwikkeling en de deelname van alle gemeenschappen.

ALGEMENE AANBEVELINGEN:

9. Er bestaat de behoefte om het bewustzijn onder beleidsmakers en besluitvormers omtrent de voordelen van de interculturele en interreligieuze dialoog te bevorderen, waarbij men in gedachten houdt dat dit als potentieel hulpmiddel kan worden aangewend.

10. Er dient aandacht geschonken te worden aan het creëren van een nationaal mechanisme om openbaar beleid te bewaken voor zover dit verband houdt met culturele diversiteit, teneinde een verbeterd bestuur en de volledige implementering van universeel erkende mensenrechten te garanderen.

Wereldrapport n° 2 van UNESCO

Investeren in Culturele Diversiteit en de Interculturele Dialoog

Onder supervisie van **Françoise Rivière**, Assistent Directeur-Generaal voor Cultuur van 2006 tot 2010
Redacteuren: **Georges Kutukdjian** en **John Corbett**

Redactioneel en Onderzoekscoördinator: **Frédéric Sampson**

Project Redacteur en Productiecoördinator: **Janine Treves-Habar**

Directeur van de Unit Wereldrapporten: **Michael Millward** (effectief tot juli 2007)

ADVIESCOMMISSIE VOOR HET WERELDRAPPORT OVER CULTURELE DIVERSITEIT :

Neville Alexander (Zuid-Afrika)

Arjun Appadurai (India)

Lourdes Arizpe (Mexico)

Lina Attel (Jordanië)

Tyler Cowen (Verenigde-Staten van Amerika)

Biserka Cvjetanin (Kroatië)

Philippe Descola (Frankrijk)

Sakiko Fukuda-Parr (Japan)

Jean-Pierre Guingané (Burkina Faso)

Luis Enrique Lopez (Peru)

Tony Pigott (Canada)

Ralph Regenvanu (Vanuatu)

Anatoly G. Vishnevsky (Rusland)

Mohammed Zayani (Tunisië)

Benigna Zimba (Mozambique)

Copyright ©2009

Door de Educatieve, Culturele en Wetenschappelijke Organisatie van de Verenigde Naties

7, Place de Fontenoy 75007, Parijs, Frankrijk

Alle rechten voorbehouden. Niets in deze uitgave mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, geluidsband, elektronisch, mechanisch, of op welke andere wijze dan ook en evenmin in een retrieval system worden opgeslagen zonder voorafgaande goedkeuring.

De benamingen en presentatie van materiaal die in deze publicatie gebruikt zijn impliceren niet de uiting van welke mening dan ook van de kant van UNESCO met betrekking tot de legale status van enig land, grondgebied, stad of streek of van de autoriteiten daarvan, of met betrekking tot hun grenzen of begrenzingen.

Het Wereldrapport van UNESCO No. 2: *Investeren in Culturele Diversiteit en de Interculturele Dialoog* (ISBN n° 978-92-3-104000-9) is beschikbaar in het Engels, Frans, Spaans, Chinees, Russisch en Arabisch bij UNESCO Publishing. Vertalingen in het Arabisch, Chinees, Russisch en andere talen zijn in voorbereiding.

De samenvatting van het rapport is momenteel beschikbaar in het Arabische, Catalaans, Chinees, Nederlands, Engels, Frans, Duits, Portugees, Russisch en Spaans.

Voor nadere informatie raadpleeg :

www.unesco.org/fr/world-reports/cultural-diversity. E-mail : worldreport2@unesco.org

📷 Twee mannen op een
fiets nabij Arusha,
Tanzania

Fotographie

Omslag (buitenkant): © James Hardy/ZenShui/
Corbis

Omslag binnenkant 1: © Mihai-Bogdan Lazar

1: © Sven Torfinn

2-3: © Jacob Silberberg

2a: © T. Fernández

2b: © F. Brugman / UNESCO

3: © Jack Stein / Photo Edit

4a: © Jocelyn Carlin

4b: © Rick Lord

5: © Robert Churchill

6a: © Instituto Nacional de Cultura / Dante
Villafuerte

6b: © Nationale Commissie Centraal Afrika
en Ministerie voor jeugd, sport, kunsten en
cultuur

6c: © Karim Hesham

7a: © Gerd Ludwig

7b: © Renato S. Rastrollo / NCCA -ICH /
UNESCO

7c: © Penny Tweedie

8a: © Jochem Wijnands / Alamy

8b: © Alfredo D'Amato

9a: © Markus Winkel

9b: © Linda Wang

9c: © Luiz Santoz / UNESCO

9d: © Hasim Syah

10: © Mila Santova

11: © Jacob Silberberg

12a: © Ahmed Ben Ismaïl

12b: © Kyrgyz National Commission for
UNESCO

13a: © Chris Stowers

13b: © iStockphoto

13c: © Nando Machado

14a: © PjrFoto / studio / Alamy

14b: © Gary Calton

15a: © Katy Anis/UNESCO

15b: © Justin Mott/UNESCO

16: © R. Taurines/UNESCO

17a: © Manoocher/UNESCO/Webistan

17b: © Jean Cliclac

17c: © Joseph Fisco

18a: © E.J. Baumeister Jr / Alamy

18b: © Danny Yanai / Alamy

19a: © Ugurhan Betin Brkovic

19b: © G.M.B. Akash

20: © Jeff Ulrich

21a: © Laurent Renault

21b: © J. Ségur / UNESCO

21c: © Susan van Etten / Photo Edit

22a: © iStockphoto

22b: © Frédéric Sampson

22c: © Matjaz Boncina

22d: © Dieter Telemans

23: © Klaus Claudia Dewald

24: © QiangBa DanZhen

25a: © iStockphoto

25b: © Alfredo D'Amato

25c: © Yannis Kontos/Polaris

26a: © Christine Gonsalves

26b: © Randy Plett

27: © Mikkel Ostergaard

28: © Mlenny

29a: © John Woodworth

29b: © iStockphoto

29c: © iStockphoto

30: © Alex Ramsay / Alamy

31: © Brasil2

32a: © Pontuse

32b: © Alan Tobey

33: © Marc Sosaar

34: © Diego Félix

36: © Nigel Pavitt / Alamy

Wereldrapport van
UNESCO no. 2

Investeren in culturele diversiteit en interculturele dialoog

Samen- vatting

Er is misschien nog nooit zoveel gesproken over culturele diversiteit als aan het begin van de 21e eeuw. Toch variëren en wisselen de betekenissen die aan deze verzamelaar gegeven worden. Sommigen zien culturele diversiteit als iets dat op zichzelf positief is, voor zover zij verwijst naar het delen van rijkdommen die iedere cultuur van de wereld in zich heeft en dus naar de banden die ons verenigen in het proces van uitwisseling en dialoog. Voor anderen zijn culturele verschillen er de oorzaak van dat wij het zicht verliezen op ons gemeenschappelijk mens-zijn en daarom de bron zijn van talrijke conflicten. De tweede diagnose is vandaag de dag plausibeler omdat globalisering de punten van interactie en frictie tussen culturen heeft vermeerderd, waardoor identiteitsgerelateerde spanningen – die zich uiten in gevoelens van ergernis, het zich terugtrekken en nieuwe aanspraken, in het bijzonder van religieuze aard, potentiële bronnen van conflicten worden. De belangrijkste uitdaging is daarom een samenhangende visie te ontwikkelen van wat culturele diversiteit is en daarmee duidelijk te maken onder welke voorwaarden culturele diversiteit, verre van een bedreiging te vormen, juist heilzaam kan worden voor de activiteiten van de internationale gemeenschap. Dit is het hoofddoel van dit rapport.

Organisatie
an de Verenigde Naties
voor Onderwijs,
Wetenschap en Cultuur